

Když občané chtějí referendum: co to pro obec znamená

MGR. VENDULA ZAHUMENSKÁ, PH. D.

INVESTOR ZA HUMNY

2024

Profesní vizitka

- právnička: územním rozvoj, územní plánování a stavební uzávěry, životní prostředí
- vzdělání: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, kde jsem v roce 2014 úspěšně obhájila i disertační práci
- odborné knihy ([Wolters Kluwer](#)) a řada článků a manuálů
 - Obec u soudu s územním plánem. 30 případů z judikatury
 - Obec a investor nad územním plánem. Změny regulace, náhrady za zmařené investice a veřejná infrastruktura
 - Smlouvy o rozvoji území obcí. Když je investor za humny
 - Územní plány před Nejvyšším správním soudem se zaměřením na otázky aktivní legitimace
 - Stavební zákon (183/2006 Sb.). Praktický komentář
 - Doporučení pro obce v oblasti výstavby a uzavírání smluv s investory (pro MMR)
 - **Novinka 2024: Změna klimatu v územním plánování: Jak (nejen) CO2 omezí vlastnická práva**
 - **V přípravě 2025: Plánovací smlouvy**
- spolupracuji se svým manželem v advokátní kanceláři AK David Zahumenský
- řadu let lektoruji odborné semináře pro obce
- projekt [Zelený územní plán](#)
 - pomáhám samosprávám s přípravou územních plánů, aby v nich bylo co nejméně chyb a aby dobře obstály u soudů

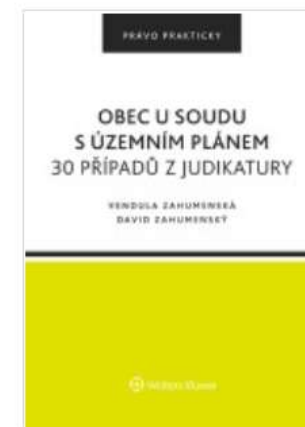
Změna klimatu v územním plánování. Jak (nejen) CO2 omezí...

Smlouvy o rozvoji území obcí. Když je investor za humny

Obec a investor nad územním plánem. Změny regulace, náhrady za...

Obec u soudu s územním plánem. 30 případů z judikatury

O čem bude seminář

Obsah

- Referendum obecní a přípravného výboru
- O čem se může referendum konat (a o čem se konat nemůže)
- Otázky pro referendum (z praxe) + konzultativní referendum
- Formální záležitosti před vyhlášením referenda
- Jak vyhlásit referendum (usnesení a vše okolo)
- Co když referendum nechceme vyhlásit (soudní spor s přípravným výborem)
- Den konání referenda
- Závaznost výsledků referenda
- Soudní přezkum hlasování v referendu
- Specifické otázky
 - Smlouvy s investory a referendum
 - Územní plán a referendum
 - Kdy lze konat opakované referendum

Obecně k referendu

Místní referendum

- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu
 - v obci, není-li územně členěným statutárním městem, v městské části nebo v městském obvodu územně členěného statutárního města a v městské části hlavního města Prahy
 - na území hlavního města Prahy a na území územně členěného statutárního města
 - na území části obce, která není městskou částí nebo městským obvodem (zákon o obcích: slučování obcí a oddělování části obce)
- Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu
 - Prakticky nerealizovatelné

Kdo může hlasovat

- každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce
- překážkami ve výkonu práva hlasovat v místním referendu jsou
 - omezení osobní svobody (vazba, vězení, ochrana zdraví)
 - omezení svéprávnosti
 - výkon vojenské činné služby (v některých situacích)

Dva způsoby konání referenda

Z vůle obce nebo lidu

- místní referendum se koná, jestliže
 - se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města,
 - zastupitelstvo může rozhodnout o konání místního referenda prostou většinou hlasů všech členů zastupitelstva
 - přípravný výbor podá návrh na konání místního referenda
 - zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města rozhodne o jeho vyhlášení

Kdo je přípravný výbor

- přípravný výbor tvoří pro účely místního referenda nejméně 3 oprávněné osoby
 - má zmocněnce (jedná jeho jménem)
- úkoly
 - navrhuje uspořádání místního referenda
 - deleguje členy do komisí pro hlasování
 - může podat soudu návrh na určení, že místní referendum má být vyhlášeno nebo že návrh přípravného výboru nemá vady
 - může podat soudu návrh na neplatnost hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu

Návrh přípravného výboru

- návrh přípravného výboru může být podán, pokud jej podpořilo svým podpisem alespoň v obci anebo ve statutárním městě
 - do 3 000 obyvatel 30 % oprávněných osob
 - do 20 000 obyvatel 20 % oprávněných osob
 - do 200 000 obyvatel 10 % oprávněných osob
 - nad 200 000 obyvatel 6 % oprávněných osob

Obsah návrhu

- označení území, na němž se konání místního referenda navrhuje
- znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu
- odůvodnění návrhu
- odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce, popřípadě statutárního města
- označení zmocněnce z členů přípravného výboru
- jména a příjmení členů přípravného výboru, jejich datum narození, místo, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu (kterým se rozumí adresa pobytu) a jejich vlastnoruční podpisy

Z judikatury: odůvodnění návrhu

„Ustanovení § 10 odst. 1 písm. c) zákona o místním referendu pouze uvádí, že návrh musí být odůvodněn, aniž by zákon kdekoliv podrobněji rozváděl náležitosti odůvodnění. V daném případě byl návrh odůvodněn stručně a spíše obecně. Vyplývá z něj, že odpůrce zastává názor, že by obec měla mít nadále vesnický charakter, výstavbu chce směřovat zejména do stávajícího zastavitelného území, tedy zastavovat zejména proluky a umožnit přeměnu rekreačních objektů na rodinné domy. Nicméně i takové odůvodnění je dostačující.

Je především věcí kampaně, aby odpůrci a zastánci řešení, o kterém je hlasováno, předkládali argumenty ve prospěch či neprospěch obou variant. Je tedy i odpovědností navrhovatele, aby návrh odůvodnil v takové míře podrobnosti, která bude dostatečná pro oprávněné osoby, aby přišly hlasovat v referendu a hlasovaly ve prospěch jím preferované varianty. Míra odůvodnění se také bude v nemalé míře odvíjet od toho, nakolik jsou oprávněné osoby již v době vyhlášení referenda s problematikou obeznámeny.

Jak je zřejmé již z velikosti obce, ale i z dlouhodobého vývoje celé kauzy, oprávněné osoby o problému musely mít nepochybně velké množství informací již v době vyhlášení referenda, a stručnější odůvodnění tak těžko mohlo způsobit jakékoliv relevantní pochybnosti. Rozhodně nelze pojmát požadavek na odůvodnění tak, jak to činí stěžovatel. Odůvodnění nemusí být podrobnou analýzou všech možných variant a důsledků, které mohou být s referendem spojeny.“

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2016, čj. Ars 4/2015-45)

Z judikatury: odůvodnění návrhu

„V této věci se nově otvírá právní otázka, jaký je osud návrhu na konání místního referenda, jemuž byly vytknuty vady a správnost této výtky byla následně potvrzena i soudem, k němuž se přípravný výbor obrátil návrhem podle § 57 odst. 1 písm. a) zákona o místním referendu ve spojení s § 91a odst. 1 písm. a) s. ř. s. Z postupu odpůrce se zdá (i přes značnou nesrozumitelnost přípisu), že odpůrce se domníval, že po zamítnutí návrhu přípravného výboru soudem se návrh na konání místního referenda již opravit nedá a že je nezbytné opakovat celý proces vedoucí k podání nového návrhu na konání místního referenda včetně shromáždění potřebného počtu podpisů. Jinak se dle názoru soudu nedá vyložit odmítnutí opraveného návrhu v první části přípisu spojené s odkazem na povinnosti navrhovatele při "novém podání na konání referenda".

Tomuto právnímu názoru však soud přisvědčit nemůže. Lze vyjít z § 12 odst. 2 zákona o místním referendu, který výslovně připouští možnost opravy návrhu na konání místního referenda ve lhůtě poskytnuté obecním úřadem, jež nesmí být kratší než 7 dnů. Oprava návrhu tedy možná je a z krátkosti lhůty k jejímu provedení je nutné dovodit i to, že vlastní změna tohoto návrhu nemusí být znovu potvrzována získáním potřebného počtu podpisů, neboť jejich získání ve lhůtě několika dnů by bylo iluzorní a takový výklad zákona by byl absurdním. Zákon tak připouští, aby se i po obstarání podpisů změnilo odůvodnění návrhu, ovšem jen je-li to nezbytné k odstranění nedostatků návrhu na konání místního referenda vytknutých výzvou obecního úřadu podle § 12 odst. 2 zákona o místním referendu.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2012, čj. 50 A 17/2012-63

Z judikatury: odhad nákladů (část 1.)

„Zkoumá-li obecní úřad správnost náležitostí návrhu na konání místního referenda, vztahuje se tato jeho pravomoc v principu pouze na náležitosti stanovené v § 10 odst. 1 písm. a), d), e) a f) zákona o místním referendu a na náležitosti podpisové listiny vyjma § 11 odst. 1 písm. b), kde lze z pohledu správnosti zkoumat pouze to, zda jsou otázky v návrhu a v podpisových listinách totožné. Míra zkoumání správnosti se přitom u jednotlivých náležitostí liší. Zatímco v případě kontroly správné identifikace členů přípravného výboru a osob podepisujících podpisové listiny se vyžaduje vysoká míra přesnosti, v případě náležitosti stanovené v § 10 odst. 1 písm. d) zákona o místním referendu (odhad nákladů spjatých s místním referendem) se správnost zkoumá jen velmi omezeně. Plyne to už z toho, že se jedná o odhady a nikoliv konstatování předem známé veličiny.

Dalším důvodem pro snížení nároků na přesnost posledně zmíněných údajů je skutečnost, že potřebné podklady pro tyto údaje jsou především v rukou obce samotné a nikoliv v rukou obyvatel obce, mezi něž musí členové přípravného výboru patřit. V případech, kdy orgány obce nefungují dle představ významné části obyvatel (což mnohdy bývá právě příčinou, jež vede k vyvolání místního referenda „zdola“), se mohou často vyskytovat i situace, kdy je obyvatelům obce nadměrně ztěžován přístup k potřebným údajům a požadavek přílišné přesnosti by tak mohl být kontraproduktivní – umožnil by totiž orgánům obce oddalovat či přímo znemožňovat vyhlášení místního referenda jakožto významného prvku přímé demokracie.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 7. 2012, čj. 50 A 7/2012-64

Z judikatury: odhad nákladů (část 2.)

„Navíc samotný zákonodárce v důvodové zprávě k návrhu zákona předznamenává: „Návrh požaduje, v případě místního referenda shodně se stávající právní úpravou, aby ‚navrhovatel‘, pokud bude mít realizace otázky odsouhlasené v místním referendu dopad na rozpočet obce, resp. statutárního města, uvedl alespoň odhadem předpokládanou výši nákladů spojených s provedením místního referenda a z čeho by měly být tyto náklady hrazeny. Navrhovatel místního referenda by měl v návrhu uvést z jakých prostředků obce, statutárního města by se samotné místní referendum a následné konečné provedení mělo financovat, z jaké kapitoly rozpočtu obce, resp. statutárního města. Uvedení této náležitosti návrhu má být spíše vodítkem pro obec, resp. statutární město; není při realizaci výsledku místního referenda závazné. Má sloužit pouze k tomu, aby si oprávněné osoby uvědomily, z čeho se provedení (realizace) místního referenda bude hradit a byly s tím srozuměny.“ (důraz doplněn).

Údaje o očekávaných nákladech a způsobu jejich úhrady jsou tak pouze přibližnou veličinou, která má napomáhat orientaci, a to nikoliv zastupitelstva obce, jak se domnívá navrhovatel, nýbrž osob, které se rozhodují, zda svým podpisem na podpisových listinách přispějí k vyvolání místního referenda k dané otázce...”

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 7. 2012, čj. 50 A 7/2012-64

Z judikatury: odhad nákladů (část 3.)

„Pro tento účel pak postačí pouze přibližné údaje, po nichž lze požadovat pouze přesnost v řádech, nikoliv však detailní položkový rozpis účetního charakteru. Přitom nepřesnost odhadu nákladů na konání referenda směrem nahoru vadí menší měrou, neboť pravděpodobnost souhlasu dostatečného počtu oprávněných osob s konáním referenda, a tedy vynakládání nákladů na jeho organizaci se tím sníží. Problematické tak může být v principu především výrazné podcenění této nákladové položky. Ačkoliv by číselné vyjádření potřebné částky mělo být přednostním způsobem naplnění této náležitosti návrhu, lze si představit (jako je tomu v nyní řešeném případě) i vyjádření srovnáním s jinou nákladovou položkou, je-li její rozsah dostatečně veřejnosti znám. Obecní úřad by tudíž měl vyzývat k odstranění vad uvedeného vyčíslení z důvodu nesprávnosti teprve v případech, kdy míra této nesprávnosti mohla zjevně vést (ať už jde o hrubou nedbalost či úmysl) k manipulaci s oprávněnými osobami ve prospěch konání místního referenda či ve prospěch konkrétního rozhodnutí o otázce v referendu položené.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 7. 2012, čj. 50 A 7/2012-64

Podpisová listina

- přílohu návrhu přípravného výboru, která je jeho součástí, tvoří podpisová listina s očíslovanými podpisovými archy
- Podpisový arch (každý) obsahuje:
 - označení území, na němž se má místní referendum konat
 - znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu
 - jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresu
 - upozornění pro oprávněné osoby podporující konání referenda tohoto znění: "Ten, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání místního referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o místním referendu, nebo kdo v podpisové listině uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3 000 Kč."
- Oprávněná osoba podporující konání místního referenda uvede na podpisovém archu své jméno, příjmení, datum narození, adresu a připojí vlastnoruční podpis.
- Návrh přípravného výboru a podpisové listiny nesmí být vystaveny v prostorách státních orgánů a orgánů územní samosprávy.

Z judikatury: za podpisovou listinu odpovídá výbor

„Odpovědnost za pravost podpisů a správnost sdělených údajů ze strany oprávněných osob nese jednoznačně přípravný výbor nikoliv úřad či obec. Je-li účelem podpisu oprávněných osob na podpisové archy zjištění relevantní podpory záměru uspořádat místní referendum, nelze tento účel realizovat způsobem, z něhož není zřejmé, zda oprávněná osoba uvedla skutečně svoje vlastní údaje. Je tedy bezpochyby věcí přípravného výboru a osob sbírajících podpisy, aby upozornili oprávněné osoby na nutnost uvedení úplných a správných údajů, včetně adresy trvalého pobytu, která musí být na území Chomutova. Ostatně i důslednost a pečlivost oprávněných osob při vyplňování podpisových archů značí míru vážnosti jejich zájmu o vyhlášení místního referenda.

Chybí-li některý z povinných údajů k osobě na podpisovém archu nebo je tento údaj v rozporu s údajem vedeným k osobě v základním registru obyvatel a informačním systému evidence obyvatel, nelze takový podpis považovat za platný a započítat ho do celkového počtu podporujících oprávněných osob. Obdobný právní názor o odpovědnosti kandidáta za obsah petice na podporu jeho kandidatury ve věci volby prezidenta republiky ostatně zaujal i Ústavní soud a Nejvyšší správní soud (srov. nález US ze dne 7.1.2013, sp. zn. Pl. US 27/12, www.usoud.cz; usnesení NSS ze dne 13.12.2012, sp. zn. Vol 11/2012, www.nssoud.cz).“

Z judikatury k uvádění adresy

„Právě rozpoznání významu posledně jmenované vytýkané vady přitom může být pro navrhovatele z hlediska soudní ochrany návrhu na konání místního referenda zásadní. Judikatura totiž dovodila, že za vadu podpisové listiny nelze považovat, když podporovatel na archu uvede adresu svého skutečného bydliště, jestliže i adresa jeho evidovaného trvalého pobytu je podle evidence obyvatel v dané obci: "Zcela neopodstatněně byli rovněž vyřazeni z počtu oprávněných osob podporovatelé, kteří na podpisové listině uvedli jiný pobyt - jinou adresu bydliště (ulici a dům č. p.) v Táboře, než je adresa jejich trvalého pobytu v Táboře dle evidence obyvatel. [...] V daném případě je totiž nutno vycházet z § 2 zákona o místním referendu, dle něhož má právo hlasovat v místním referendu osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce. Okruh oprávněných osob tak lze zjistit z § 4 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí. [...]"

*Z uvedeného je tedy zřejmé, že je vždy mimo jiné rozhodné přihlášení občana k trvalému pobytu, což osoby, které uvedly odlišnou ulici a číslo popisné na podpisové listině, splňují, a není proto na závadu, že byla na podpisové listině uvedena jiná adresa v témže městě, avšak v jiné ulici a domě, jedná se nepochybně o oprávněné osoby hlasovat v místním referendu. **Z § 11 odst. 2 zákona o místním referendu nevyplývá, že by oprávněná osoba měla uvádět adresu trvalého pobytu, neboť je zde pouze obecně zakotvena povinnost uvést adresu. Proto i s tímto okruhem podporovatelů je třeba uvažovat jako s oprávněnými osobami.**"*

Rozsudek NSS čj. 4 As 241/2019 - 33 ze dne 25.11.2019

Z judikatury: vyškrtnutí podpisu

„Z výzvy k odstranění vad návrhu proto musí být určitě a jasně seznatelné vady jednotlivých podpisů uvedených na podpisových listinách. Vzhledem k tomu, že ústavně zaručené právo podílet se na správě veřejných věcí (čl. 21 odst. 1 Listiny) se vztahuje i na iniciaci místního referenda (viz výše), obecní úřad či magistrát si musí být při "vyškrtávání" jednotlivých podpisů naprosto jist existencí zákonného důvodu pro vyškrtnutí podpisu a musí jej u každého jednotlivého vyškrtnutého podpisu srozumitelným způsobem specifikovat. Iniciátor referenda (přípravný výbor) musí být na základě formulace jednotlivých vad uvedených ve výzvě schopen se rozhodnout o svém následném postupu.

Musí mít možnost vyhodnotit, zda se jedná o takovou vadu, kterou lze odstranit kontaktováním osoby, jejíž podpis byl vyškrtnut (např. v důsledku nesprávně uvedené adresy či v důsledku neuvedení křestního jména), a vyžádáním si nových podpisů těchto osob (takový postup zejména v menších obcích podle mínění Nejvyššího správního soudu připadá v úvahu) s vyloučením rizika duplicitního podpisu, nebo zda se jedná o vadu neodstranitelnou (např. podpis fiktivní osoby, trvalý pobyt mimo obvod obce), a je tudíž třeba se pokusit o sběr podpisů od dalších, dosud nepodepsaných, osob, popř. zda je vada vytknuta neoprávněně a je na místě se bránit soudní cestou.“

Rozsudek NSS čj.Ars 4/2014-99 ze dne 22.10.2014

Z judikatury: opakované použití podpisů

„Soud dále konstatuje, že z platné právní úpravy rovněž nevyplývá, že by nebylo možné podpisové archy obsahující podpisy oprávněných osob použít jako přílohu k opakovanému návrhu na konání místního referenda. Vzhledem ke skutečnosti, že organizační výbor nemá k dispozici prostředky pro předběžnou kontrolu správnosti údajů uváděných podepisujícími osobami v podpisových arších, stává se často, že i přes sebrání dostatečného počtu podpisů, je po podání návrhu na vyhlášení místního referenda příslušnými orgány při ověřování správnosti údajů v podpisových arších celá řada podpisů vyřazena pro nesprávnost nebo neúplnost údajů uvedených u těchto podepisujících osob. V důsledku toho může být následně shledáno, že návrh na konání místního referenda není podpořen dostatečným počtem podpisů oprávněných osob, a takovému návrhu pak nemůže být vyhověno.

Soud považuje za zcela nepřipustné, aby již jednou projevená vůle oprávněných osob, které řádně uvedly veškeré údaje do podpisové listiny, byla nerespektována pouze z důvodu, že v minulosti tyto oprávněné osoby sice řádně vyplnily podpisové listiny k referendu, avšak toto referendum se nakonec pro nedostatek podpisů oprávněných osob nekonalo.

V souladu s tím soud konstatuje, že pokud zůstává zachována totožnost otázky navržené k rozhodnutí v místním referendu a totožnost přípravného výboru, který usiluje o podání návrhu na konání místního referenda, a nedošlo v mezidobí mezi prvním a opakovaným návrhem na konání místního referenda k podstatné změně relevantní právní úpravy (tedy právní úpravy regulující problematiku místního referenda či problematiku skutečnosti, které se týká navrhovaná otázka) a nedošlo k podstatným změnám skutečností relevantních pro položenou otázku, je možno archy obsahující podpisy oprávněných osob použít jako přílohu k návrhu na konání místního referenda i opakovaně. V důsledku toho je umožněno přípravnému výboru případně pokračovat ve sběru podpisů i v případě, že by jeho návrhu na konání místního referenda nemohlo být vyhověno v důsledku malého počtu akceptovatelných podpisů oprávněných osob.“

Krajský soud v Ústí nad Labem, čj. 40 A 7/2014 – 44 ze dne 8. září 2014

Z judikatury: jména členů výboru

„Podle názoru krajského soudu jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresy uvedené na podpisovém archu ve smyslu § 11 odst. 1 písm. c) zákona o místním referendu nelze v průběhu podpisové akce ani po jejím skončení nijak měnit nebo doplňovat. Má za to, že opačný výklad by snižoval právní jistoty občanů, účastnících se podpisové akce, a mohl by ve svém důsledku vést ke zneužití jejich podpisů. Je nutno vzít v úvahu, že podepisující se občan vyjadřuje svou vůli ke konání místního referenda, která je spjata nejen s předmětem referenda vyjádřeným ve znění otázky či otázek navržených k rozhodnutí, ale také se jmény členů přípravného výboru, kteří jsou garanty přípravy konání referenda.

Z povahy věci a smyslu právní úpravy lze dovodit logickou návaznost mezi § 11 odst. 1 písm. c) a § 10 odst. 1 písm. f) zákona o místním referendu, jež má svůj nezbytný praktický dopad v tom, že jména a příjmení členů přípravného výboru uvedená na podpisových listinách musí být totožná se jmény a příjmeními členů přípravného výboru uvedenými v návrhu na místní referendum. Tomuto závěru odpovídá také formální požadavek citovaného zákona vyjádřený v § 10 odst. 2, podle něhož podpisová listina tvoří přílohu návrhu přípravného výboru, která je jeho součástí. Rozpor v obsahu těchto listin je proto nepřípustný.“

(Podle usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2005, čj. 22 Ca 347/2005-22)

Kontrola návrhu

- řeší obecní úřad
- má na posouzení 15 dnů
- jestliže neshledá nedostatky, neprodleně po uplynutí této lhůty písemně vyrozumí zmocněnce
- jsou-li nedostatky, musí být zmocněnec vyzván k odstranění, k čemuž je stanovena lhůta en kratší než 7 dní
- uplyne-li více než 30 od podání návrhu a obecní úřad nevyzve k odstranění nedostatků, má se za to, že nedostatky nejsou
- bezvadný návrh rada obce (existuje-li) předloží k projednání zastupitelstvu
 - na jeho nejbližší zasedání

Z judikatury: úřad nezkoumá otázku

„Lze tak shrnout, že při přezkoumání náležitostí návrhu přípravného výboru podle § 12 zákona o místním referendu obecní úřad zkoumá formální náležitosti návrhu podle § 10 a § 11 zákona o místním referendu a nepřísluší mu zabývat se přípustností navržené otázky. Proto ani soud v řízení o určení, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky [§ 91a odst. 1 písm. a) a § 57 odst. 1 písm. a) zákona o místním referendu], nezkoumá přípustnost navržené otázky.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2017, čj. Ars 2/2017-60

Z judikatury: vady návrhu

„Krajský soud předně předesílá, že na takovou situaci zákon o místním referendu výslovně nepamatuje. Z dikce shora citovaného ustanovení § 12 odst. 2 tohoto zákona však dle krajského soudu nelze dovodit, že by obecní úřad měl povinnost vyzývat přípravný výbor k odstranění vad návrhu na konání místního referenda opakovaně za situace, kdy obecní úřad tvrdí, že přestože přípravný výbor učinil pokus o odstranění vytýkaných vad návrhu, trpí návrh těmi samými vadami, jako před vydáním výzvy dle § 12 odst. 2 zákona o místním referendu, v daném případě výzvy ze dne 13. 6. 2014. Opačný náhled by vedl ke zcela absurdní situaci, kdy by odpůrce opakovaně vyzýval navrhovatele k odstranění těch samých vad, zatímco navrhovatel by reagoval s největší pravděpodobností stejně, neboť svůj návrh považuje za bezvadný.“

KS HK 19. 9. 2014 30 A 70/2014 - 33

Z judikatury: odůvodnění vad návrhu

„V dané věci je soud nucen konstatovat, že obecní úřad porušil shora citovaný § 12 odst. 2 zákona o místním referendu, když zmocněnci navrhovatele toliko přípisem ze dne 7. 5. 2009 vrátil předložený návrh na konání místního referenda, aniž by blíže konkretizoval, jaké nesprávné údaje návrh obsahuje a aniž by zmocněnci stanovil lhůtu k odstranění nedostatků podání. Obecní úřad nadto uvedeným přípisem předjímal rozhodnutí zastupitelstva obce, když s odkazem na § 7 zákona o místním referendu konstatoval, že navržené otázky k rozhodnutí v místním referendu jsou v rozporu s právními předpisy a že i případné rozhodnutí v místním referendu by mohlo být v rozporu s právními předpisy. Protože obecní úřad nedostál povinnosti vyplývající z § 12 odst. 2 zákona o místním referendu, nastala situace předvídaná v § 12 odst. 3 zákona o místním referendu, tj. že se návrh na konání místního referenda stal po uplynutí lhůty 30 dnů ode dne podání návrhu, tj. 30. 5. 2009, bezvadným, neboť zmocněnec navrhovatele nebyl zákonem předepsaným způsobem vyzván k odstranění nedostatků návrhu ani mu k tomu nebyla stanovena přiměřená lhůta.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2009, čj. 44 Ca 44/2009-33

Notifikační povinnost vůči MV ČR

- Starosta musí MV ohlásit vždy do 5 dnů od této skutečnosti:
 - konání místního referenda
 - výsledek hlasování v místním referendu
 - provedení rozhodnutí přijatého v místním referendu
 - Není-li možné rozhodnutí místního referenda provést pro jeho rozpor s právním předpisem, oznámí tuto skutečnost starosta do 30 dnů ode dne vyhlášení výsledků místního referenda

Vyhlášení referenda

Vyhlášení referenda

- Zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města na svém nejbližším zasedání usnesením rozhodne
 - o vyhlášení místního referenda, jestliže lze o navržené otázce místní referendum konat, a zároveň stanoví den jeho konání
 - o tom, že místní referendum nevyhlásí, jestliže o navržené otázce nelze místní referendum konat
 - Soudní ochrana
- zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města neprodleně vyrozumí zmocněnce o přijatém usnesení a zároveň toto usnesení vyvěsí na úřední desce příslušného obecního úřadu po dobu 15 dnů

Z judikatury: obec nezná názor obce

„Místní referendum představuje formu přímé demokracie uskutečňovanou územním společenstvím občanů, jak na ně pamatuje čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která našla své zákonné a institucionální vyjádření právě v zákoně o místním referendu. Tento zákon určuje podmínky, za nichž se může místní referendum konat, vymezuje otázky, o nichž může být v místním referendu rozhodováno, stanoví postup při vyhlášení místního referenda a při vlastním hlasování, upravuje podmínky platnosti a závaznosti místního referenda.

Zákonem zakotvený institut místního referenda nemůže být nahrazován jinými zákonem neupravenými formami projevu vůle občanů určité obce či jiného územního společenství za situace, kdy si tito občané vyhlášení místního referenda kvalifikovaným způsobem přejí. Jinými slovy, zastupitelstvo obce nemůže odmítnout vyhlášení místního referenda o navržené otázce s odůvodněním, že názor občanů obce o téže či podobné otázce byl již zkoumán jinou formou, například že ve věci proběhla obcí uspořádaná anketa. Tento důvod pro nevyhlášení místního referenda tedy obstát nemohl.“

Podle usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 11. 2008, čj. 30 Ca 173/2008-64

Z judikatury: zrušení referenda po vyhlášení

„Na základě argumentu a minori ad maius, je-li možno u soudu brojít proti nevyhlášení místního referenda orgánem, který k tomu má kompetenci, tím spíš je možno brojít buď proti tomu, že vyhlášené referendum fakticky zruší orgán k tomu nekompetentní, nebo také proti tomu, že vyhlášené místní referendum zruší sice orgán k tomu kompetentní (zastupitelstvo obce), ale nezákonně.

Za situace, kdy den nezákonného zrušení vyhlášeného referenda je považován za den, kdy zastupitelstvo odmítlo vyhlásit místní referendum o navržené otázce, zůstane možnost soudní ochrany přípravnému výboru zachována, neboť tímto dnem počne běžet shora uvedená zákonná lhůta pro podání žaloby dle § 57 odst. 1 písm. b) zákona o místním referendu, respektive § 91a odst. 1 písm. b) s.ř.s.“

Podle usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2010, čj. 30 A 34/2010 – 65

Obsah usnesení

- označení území, na němž se konání místního referenda navrhuje
- znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu
- odůvodnění návrhu
- odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce, popřípadě statutárního města

Rozhodnutí zastupitelů namísto referenda

- Zastupitelstvo může o otázce navržené k rozhodnutí v místním referendu rozhodnout bez vyhlášení místního referenda
 - neprodleně písemně vyrozumí zmocněnce
 - prohlásí-li zmocněnec ve lhůtě 7 dnů ode dne doručení tohoto vyrozumění, že na konání místního referenda trvá, zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města na svém nejbližším zasedání místní referendum vyhlásí
 - Do uplynutí 7 dnů nelze rozhodnutí zastupitelů vykonat
 - Rozhodnutí zastupitelstva pozbývá dnem vyhlášení místního referenda platnosti
 - Ode dne vyhlášení místního referenda do dne vyhlášení jeho výsledků nepřísluší orgánům obce rozhodovat o věci, která je předmětem otázky ve vyhlášeném místním referendu

Z judikatury: když výbor vezme návrh zpět (část 1.)

„Ustanovení § 13 odst. 3 zákona o místním referendu se vztahuje na situaci, kdy zastupitelstvo obce ve snaze ušetřit náklady a čas spojené s konáním místního referenda o navrhovaných otázkách rozhodne samo a vyzve přípravný výbor, aby ve lhůtě 7 dnů vyjádřil, zda se spokojí s výsledkem rozhodnutí zastupitelstva. Neupravuje však přímo situaci, kdy zastupitelstvo návrh na konání místního referenda obejde tím, že v rozporu se zákonem rozhodne ve smyslu § 13 odst. 1 písm. b) zákona o místním referendu o tom, že referendum nevyhlásí, byť pro to nemá reálný podklad, a o navržených otázkách samo rozhodne.

V usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2010, č. j. 30 A 34/2010-65, publikovaném pod č. 2193/2011 Sb. NSS, však bylo konstatováno, že toto ustanovení lze aplikovat analogicky např. na zákon o místním referendu neupravený případ, kdy se přípravný výbor rozhodne vzít návrh na konání místního referenda po jeho vyhlášení zpět a s tím související rozhodnutí zastupitelstva o tom, že již vyhlášené místní referendum se ruší.“

Usnesení KSPH čj. 50 A 25/2013 - 26 ze dne 09.01.2014

Z judikatury: když výbor vezme návrh zpět (část 2.)

„Krajský soud v Praze se domnívá, že analogická aplikace tohoto ustanovení, a to konkrétně jeho posledních dvou vět, je namístě také v další zákonem neupravené situaci, kdy zastupitelstvo obce o otázce navrhované k místnímu referendu rozhodne samo poté, co nedůvodně rozhodne o tom, že místní referendum nevyhlásí, a nevyčká uběhnutí lhůty pro podání návrhu na vyhlášení místního referenda soudu podle § 57 odst. 2 písm. b) zákona o místním referendu, resp. konečného rozhodnutí soudu podle § 57 odst. 3 tohoto zákona. V této souvislosti soud podotýká, že je při rozhodování o podaném návrhu vázán krátkou lhůtou v trvání 30 dnů (srov. § 91a odst. 3 s. ř. s.) a čekání s tím spjaté by tudíž pro dotčenou obec nemělo zvlášť tíživé.

Pokud zastupitelstvo na rozhodnutí soudu nevyčká (což mu zákon výslovně neukládá a byť je to v rozporu s cíli zákona o místním referendu, ponechává to na jeho úvaze), musí zastupitelstvo obce počítat s tím, že případné rozhodnutí soudu o vyhlášení místního referenda bude mít za následek, že okamžikem jeho vyhlášení na úřední desce soudu pozbyde rozhodnutí zastupitelstva o otázce, jež je předmětem vyhlášeného místního referenda, platnosti (být do té doby se o platné a závazné rozhodnutí jednalo) a až do vyhlášení výsledků místního referenda o věci, jež je předmětem položené otázky, není zastupitelstvo oprávněno opětovně rozhodnout. Teprve po vyhlášení výsledků konaného místního referenda bude zastupitelstvo (v případě nezávažnosti výsledku či v případě odpovědi „ano“) oprávněno opětovně rozhodnout o schválení územního plánu, resp. v případě závazné odpovědi „ne“ rozhodnout o jeho zamítnutí či vrácení k přepracování podle § 54 odst. 3 stavebního zákona.“

Usnesení KSPH čj. 50 A 25/2013 - 26 ze dne 09.01.2014

Otázky pro místní referendum

O čem se referendum může konat

- o věcech spadajících do samostatné působnosti
- § 35 odst. 1 a 2 zákona o obcích:
 - Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.
 - Do samostatné působnosti obce patří zejména záležitosti uvedené v § 84, 85 a 102, s výjimkou vydávání nařízení obce. Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

O čem se referendum nemůže konat

- o místních poplatcích
- o rozpočtu obce
- o zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města a o jejich vnitřním uspořádání
- o volbě a odvolání starosty nebo primátora, místostarosty nebo náměstka primátora, členů rady obce a dalších členů zastupitelstva obce, zastupitelstva jakož i volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů obce
- **jestliže by otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy**
- **v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení**
- o uzavření veřejnoprávních smluv k výkonu **přenesené** působnosti
 - Plánovací smlouvy ano!
- o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce

Z judikatury: obecně k vyloučení referenda

„Místní, resp. krajské referendum, představují významné prvky přímé demokracie v politickém systému České republiky. Při výkladu právních předpisů, jež omezují možnosti vyhlášení místního referenda, je třeba mít na zřeteli článek 22 Listiny, požadující, aby nejen zákonná úprava politických práv, ale i jejich výklad umožňovaly a ochraňovaly svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti. V intencích tohoto článku je nutné vykládat i ustanovení § 7 ZMR, jež taxativně vymezuje podmínky, kdy místní referendum nelze konat. Toto ustanovení musí být dle názoru Ústavního soudu vykládáno restriktivním způsobem. (...) S ohledem na uvedené zásady výkladu politických práv je citované ustanovení zákona o tzv. výluce z přípustnosti referenda třeba vztáhnout toliko na případy, kdy položená otázka či eventuální výsledek referenda jsou v rozporu s právními normami kogentní povahy.“

Ústavní soud v nálezu ze dne 9. 2. 2012, sp. zn. III. ÚS 263/09

Z judikatury: referendum o OZV

„Obecně závazná vyhláška je jedním ze základních regulačních nástrojů věcí v samostatné působnosti obce. Pokud by bylo ustanovení § 7 písm. g) zákona o místním referendu vykládáno tak, že nelze konat místní referendum v záležitostech, které mohou být regulovány obecně závaznou vyhláškou, ztratila by právní úprava místního referenda podstatnou část svého smyslu. Obsoletním by se tak stal např. i § 7 písm. a) zákona o místním referendu, podle kterého místní referendum nelze konat o místních poplatcích. Místní poplatky jsou totiž stanovovány vždy obecně závaznou vyhláškou (srov. § 14 odst. 2 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Namístě je proto závěr, že § 7 písm. g) zákona o místním referendu zabraňuje pouze konání místního referenda, které by přímo nahrazovalo zastupitelstvo v jeho činnosti přijímání, změn a rušení obecně závazných vyhlášek. Jen taková formulace otázky, která by obsahovala znění obecně závazné vyhlášky, nebo měnila či rušila vyhlášku již existující, je ve smyslu § 7 písm. g) zákona o místním referendu nepřipustná.

V posuzované věci je i v případě kladného výsledku referenda stanoven pouze závazný pokyn zastupitelstvu k vydání zákazu. Návrh otázky položené v místním referendu neurčuje, jakou formou by mělo být i při závazném výsledku místního referenda tohoto výsledku dosaženo, a přímo neformuluje ani znění případně přijímané obecně závazné vyhlášky.“

Rozsudek NSS čj. Ars 3/2014 - 41 ze dne 02.10.2014

Z judikatury: zvláštní řízení

„Lze tedy shrnout, že v každém konkrétním případě musí být prioritně posouzena otázka, zda věc, o které se má v místním referendu rozhodovat, patří do samostatné působnosti obce, a následně otázka, zda se nejedná o věc, na niž dopadá některá z výluk taxativně upravených v § 7 zákona o místním referendu... Výluka upravená v § 7 písm. e) zákona o místním referendu na posuzovaný případ dopadat nemůže, protože nejen o otázce položené v místním referendu dne 18. 3. 2005, ale ani o jinak formulované otázce stran kanalizace není obec v rámci samostatné působnosti dle stávající právní úpravy oprávněna rozhodovat ve zvláštním řízení.

Územní řízení prováděné stavebním úřadem Městského úřadu v Radnicích je výkonem přenesené působnosti ve smyslu § 61 a násl. zákona o obcích, nikoliv samostatné působnosti dle § 35 a násl. zákona o obcích. Proto nemůže být pro posouzení věci právně významná okolnost, že další účastníci řízení – město Radnice a přípravný výbor – o existenci územního řízení věděli, jak namítá návrhovač, ani okolnost, že v době konání místního referenda bylo územní řízení přerušeno do 30. 4. 2005.“

(Podle usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 4. 2005, čj. 58 Ca 23/2005-41)

Z judikatury: zvláštní řízení

„Krajský soud se zcela správně vypořádal též s námitkou ohledně možné kolize provedení výsledků referenda s ustanoveními některých zvláštních zákonů (zákon o geologických pracích, horní zákon). Jak uvedl, o samotném povolení těžby a vybudování výsypek by samozřejmě rozhodovaly příslušné orgány státní správy v samostatném správním řízení, jehož výsledek nemůže nahradit rozhodnutí učiněné v místním referendu ani rozhodnutí zastupitelstva obce.

Smyslem konání referenda tak nebylo nahrazovat činnost příslušných orgánů státní správy, nýbrž pouze zjistit názor občanů v rámci probíhajícího řízení o návrhu na změnu územního plánu na některé aspekty této změny. Jak judikoval Ústavní soud v opakovaně citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 101/05, konání místního referenda nemůže bránit skutečnost, že určitá věc je či bude předmětem správního řízení konaného v přenesené působnosti.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2012, čj. Ars 1/2012-26

Specifická překážka konání referenda

- Referendum se nemůže konat, jestliže od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců
- Musí jít o stejnou věc
 - Jak se posuzuje, co je a co není stejná věc (totožnost otázky)

Formulace otázky

Formulace otázky

ZMR (§ 8 odst. 3): Otázka navržená pro místní referendum musí být jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možno odpovědět slovem "ano" nebo slovem "ne"

Z judikatury: jednoznačnost otázky

„Z uvedeného vyplývá, že zákon neumožňuje obecnímu úřadu přezkoumávat, zda referendum o navržené otázce lze či nelze konat. Posouzení této otázky přísluší podle § 13 odst. 1 písm. a) zákon o místním referendu zastupitelstvu obce v rámci rozhodování o vyhlášení místního referenda. Zastupitelstvo obce při rozhodování o vyhlášení místního referenda podle citovaného ustanovení posuzuje nejen to, zda je či není v dané věci konání místního referenda vyloučeno podle § 7 zákona o místním referendu, ale též to, zda otázka splňuje požadavek podle § 8 odst. 3 zákona o místním referendu, tedy zda je otázka jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možno odpovědět "ano" nebo "ne", jakož i případné nedostatky návrhu, které obecní úřad neodhalil.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2009, čj. 44 Ca 44/2009-33

Z judikatury: jen ano nebo ne nestačí

„Žalobce dále v podané žalobě odkázal na § 6 a § 8 zákona o místním referendu s tím, že navržená otázka k místnímu referendu byla formulována zcela jednoznačně tak, aby na ni bylo možné odpovědět slovem „ano“ nebo slovem „ne“, a otázka do místního referenda vyhovuje i proto, že se zcela jasně dovolává konkrétního jednání orgánů městské části v rámci jejich samostatné působnosti s tím, že formulovaná otázka je plně v souladu se zákonnými podmínkami, je srozumitelná a je nade vší pochybnost, čeho se žalobce v místním referendu dovolává a za jakých podmínek. Žalobci lze přisvědčit v tom, že navržená otázka k místnímu referendu byla formulována tak, že na ni bylo možno odpovědět buď „ano“ nebo „ne“.

Stanovisko žalobce o tom, že předmětná otázka se zcela jasně dovolává konkrétního jednání orgánů městské části v rámci jejich samostatné působnosti, soud však nesdílí, stejně tak nesdílí stanovisko žalobce, že formulovaná otázka je v souladu se zákonnými podmínkami. Samotná skutečnost, že na otázku lze odpovědět jednoznačně, a to buď „ano“ nebo „ne“, neznamená, že otázka do místního referenda je otázkou jasnou a srozumitelnou. Jak již bylo výše uvedeno, soud dospěl k závěru, že otázka je nejasná, vnitřně rozporná a ve svých důsledcích by znamenala možnost, že rozhodnutí v místním referendu by bylo v rozporu s právními předpisy.“

Podle usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 11. 2009, čj. 11 Ca 291/2009-41

Z judikatury: jak otázka zněla

„Souhlasíte „Souhlasíte s tím, aby Městská část Praha - Velká Chuchle podnikla v samostatné působnosti kroky, zamezující realizaci přemostění přes železniční trať do doby, než nezávislá studie - zpracovaná dle Zadání uvedeného v příloze č. 5 usnesení zastupitelstva č. 3/2009 ze dne 30. 3. 2009 - nade vší pochybnost prokáže, že přemostění je pro Velkou Chuchli nezbytně nutné a jeho realizací nedojde k nárůstu dopravy ve Velké a Malé Chuchli ani k negativním dopadům na jejich životní prostředí?“

Soud: „Je nutno konstatovat, že předmětná otázka, jež měla být předmětem místního referenda, je vnitřně rozporná, neboť na jedné straně se dovolává zadání studie uvedené v příloze č. 5 usnesení zastupitelstva č. 3/2009 ze dne 30. 3. 2009, současně však formuluje obsah požadované nezávislé studie odlišně od uvedeného zadání.“

Z judikatury“ kvalita otázky

„Požadavek jednoznačnosti otázek upravuje § 8 odst. 3 zákona o místním referendu, který předepisuje, že otázka položená v místním referendu musí být jednoznačně formulována tak, aby na ni bylo možno odpovědět slovem "ano" nebo slovem "ne". Pro hlasování jsou tedy logicky vyloučeny otázky doplňovací, problematika místního referenda musí být uvozena režimem otázky zjišťovací. Další podmínkou je jednoznačnost položené otázky, otázka musí mít v příslušném kontextu relativně přesný význam, který neumožňuje konkurující výklad. Položená otázka tedy zjevně nesmí být matoucí, vnitřně rozporná, dezinformační, sugestivní či kapciózní, nekonkrétní či neurčitá. Ze zákonného znění je rovněž patrné, že podobné požadavky formují i vztah mezi jednotlivými otázkami v případě, že je v místním referendu položeno více otázek. Otázky se tedy nesmí navzájem vylučovat či působit návodně, mohou být však ve vztahu obecného a zvláštního.“

Při rozhodování o jednoznačnosti zvolených otázek je třeba poměřovat předloženou otázku nikoli rigorózním právnickým okem, které i v jednoduché větě typu "Tak nám zabili Ferdinanda" najde mnohovýznamnost, ale reflektovat pohled běžného občana, jenž hlasuje v referendu. Tento koncept je v anglosaském common law známý jako reasonable person a je určitým standardem fiktivní osoby, s níž soudy při poměřování operují. Stručně řečeno: běžný volič musí vědět, o čem rozhoduje, čeho se otázka týká, měl by i rozumět důsledkům svého souhlasu či nesouhlasu v místním referendu.

Z nastíněného rámce tedy plyne, že případná nejednoznačnost otázky musí dosahovat určité intenzity a navozovat matoucí a víceznačné interpretace běžnému adresátovi již při prvním čtení. Striktní interpretace by totiž nutně vedla k tomu, že by se zastupitelstva obcí snažila řadu nepohodlných otázek vetovat s poukazem na jejich nejednoznačnost.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2012, čj. Ars 2/2012-43

Z judikatury: totožnost otázky

„Nejproblematictější případ pak představuje projednávaná situace, kdy byla položena otázka, která se sice vztahuje k totožnému předmětu (splašková kanalizace), o němž již bylo místní referendum platně realizováno, avšak občané se vyjadřují ke skutečnostem, které tento předmět determinují odlišným způsobem (vlastnictví vs. technické provedení). V projednávaném případě tak je potřeba zodpovědět otázku, jakým způsobem je třeba posuzovat totožnost věci podle § 7 písm. h) zákona o místním referendu. Zda lze za totožné věci považovat již případy, ve kterých je rozhodováno o totožném předmětu (splašková kanalizace), nebo zda je podstatná pouze skutečnost, ke které se předmět vztahuje (vlastnictví vs. technické provedení), anebo zda jsou podstatné i logické souvislosti možných odpovědí na položené otázky v kontextu místních poměrů a zamýšlených důsledků (i ve vztahu k dalšímu postupu zástupců obce).“

(Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2022, čj. 59 A 10/2022-27)

Z judikatury: dvě otázky v jedné

„V nyní posuzovaném případě zavázali občané rozhodnutím v místním referendu jeden z orgánů obce, a to zastupitelstvo obce, k tomu, aby neprodleně zakázalo a nepovolovalo v katastru obce výstavbu větrných elektráren a současně zrušilo, nebo vypovědělo doposud všechny uzavřené smlouvy s firmou Viventy česká. Otázka, která byla takto formulována přípravným výborem, v sobě tedy zahrnuje (ne příliš vhodně) několik úkonů. Jedná se na jedné straně o úkony, které patří do oblasti veřejného práva (nepovolení a zákaz výstavby větrných elektráren), a dále o úkony, které mají povahu soukromoprávní (výpověď a zrušení smluv).

V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že otázka formulovaná přípravným výborem byla v místním referendu položena jako jeden celek. Oprávněné osoby hlasovaly o této otázce souhrnně, buď jedním slovem "ano" nebo jedním slovem "ne". Rozhodnutí přijaté v místním referendu je tedy třeba posoudit také jako celek a jeho jednotlivé části nelze oddělovat z kontextu položené otázky. Jestliže je tedy jednou otázkou položenou v místním referendu rozhodováno o více věcech, musí se jednat ve všech případech o věci, o nichž lze místní referendum konat (§ 6 a § 7 zákona o místním referendu).“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2012, čj. Ars 4/2012-47

Z judikatury: dvě otázky v jedné

„To, že je možné jednou otázkou položenou v místním referendu rozhodovat o více věcech, nepřímo potvrdil Nejvyšší správní soud v rozsudku ve věci Chvalovice. V něm totiž pro tento případ dovedl, že se musí jednat ve všech případech o věci, o nichž lze místní referendum konat. Ani v nyní posuzované věci nevidí důvod se od tohoto závěru odchýlovat.

Je na uvážení iniciátora referenda, zda bude otázka vztažena pouze k jedné, či k více věcem zároveň. Ve druhém případě pak samozřejmě riskuje to, na co poukazuje stěžovatel, tedy nižší účast oprávněných osob, případně nesouhlas s navrženou otázkou, právě proto, že hlasující se mohou neztotožnit byť i jen s dílčí částí otázky. To však neznamená její nezákonnost. Nezákonná by mohla být v této souvislosti pouze tehdy, pokud by nebyla jednoznačná. K tomu Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 10. 2012, čj. Ars 2/2012-43, č. 2799/2013 Sb. NSS, ve věci vyhlášení referenda Městské části Praha 7, uvedl: "Další podmínkou je jednoznačnost položené otázky, otázka musí mít v příslušném kontextu relativně přesný význam, který neumožňuje konkurující výklad.

Položená otázka tedy zjevně nesmí být matoucí, vnitřně rozporná, dezinformační, sugestivní či kapciózní, nekonkrétní či neurčitá. Ze zákonného znění je rovněž patrné, že podobné požadavky formují i vztah mezi jednotlivými otázkami v případě, že je v místním referendu položeno více otázek. Otázky se tedy nesmí navzájem vylučovat či působit návodně, mohou být však ve vztahu obecného a zvláštního."

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2016, čj. Ars 4/2015-45

Referendum obecní a
referendum občanů:
dva v jednom

Konají se dvě referenda v jeden den

- Podle § 16 odst. 2 je možné společně konat místní referendum, je-li podáno více návrhů přípravného výboru, popřípadě rozhodne-li o konání místního referenda zastupitelstvo
 - Návrhy přípravného výboru se posuzují jednotlivě v pořadí, v jakém byly podány obecnímu úřadu nebo magistrátu statutárního města
- Zastupitelstvo rozhodne, že místní referendum o později podaném návrhu přípravného výboru nevyhlásí, jestliže jde o obsahově stejnou otázku, nebo se později podaný návrh přípravného výboru obsahově vzájemně vylučuje s dříve podaným návrhem přípravného výboru
- Pro každé z vyhlášených referend musí být vytištěny samostatné hlasovací lístky a vydány vlastní úřední obálky
- Otázka platnosti a závaznosti hlasování v každém z místních referend bude posuzována samostatně
-

Z judikatury: střet občanského a obecního referenda

„Podle usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 9. 2014, č. j. 66 A 4/2014-33, „[z]ákon o místním referendu výslovně neřeší kolizi návrhu přípravného výboru s iniciativou zastupitelstva vyhlásit místní referendum o shodné věci. Soud má ale za to, že je třeba postupovat analogicky se shora uvedeným ustanovením tak, že v případě podání návrhu přípravného výboru v době, kdy je již vyhlášeno referendum zastupitelstvem, nebude moci být vyhlášeno referendum o návrhu přípravného výboru. A to platí i naopak.“ Soud se s právním názorem vyjádřeným v usnesení Krajského soudu v Brně ztotožňuje. Uvedená situace představuje klasický případ tzv. mezery v zákoně, kterou je nutno vyplnit analogií. Pokud by k tomu totiž soudy nepřistoupily, mohla by nastat situace, že by se souběžně konala dvě referenda o stejné věci, přičemž není vyloučeno, že by jimi bylo dosaženo odlišných a vzájemně neslučitelných výsledků. Takový stav by byl ve zjevném rozporu s účelem zákona o místním referendu, a je tedy namístě vyplnit mezeru v zákoně analogickou aplikací § 16 odst. 1 zákona o místním referendu a uplatnit zásadu priority nejen na souběh dvou návrhů na vyhlášení místního referenda podaných přípravnými výbory, ale i na situace, kdy jeden z návrhů je návrhem zastupitelstva. Pro úplnost soud dodává, že tento názor zastávají rovněž oba účastníci.“

Usnesení KSP č. j. 55 A 116/2020 – 84 ze dne 12. 11. 2020

Konzultativní referendum

Konzultativní referendum

„Podstata a hlavní účel místního referenda „spočívá ve formování politické vůle uvnitř společenství, kterou orgány obce mají teprve realizovat navenek“...

Výsledek referenda proto zavazuje orgány místní samosprávy k požadované činnosti či k cíli, kterého se mají snažit dosáhnout. Obdobně Nejvyšší správní soud již dříve uvedl, že smysl existence místního referenda spočívá v možnosti občanů vyjádřit jeho prostřednictvím politicky validně svůj názor...

S tím koresponduje skutečnost, že místní referendum může mít povahu ratifikační (či decizní), kdy obec v rámci své samostatné působnosti rozhoduje s konečnou platností, ale i povahu konzultativní, kdy je výsledkem referenda stanovisko, které má obec zastávat u otázek, k nimž se může vyjádřit, nikoliv však o nich sama rozhodnout.

Do samostatné působnosti obce totiž spadají nejen otázky, o nichž obec sama rozhoduje, ale i otázky, k nimž se může vyjádřit, zúčastnit se projednávání atp... I přes původní negativní postoj Ústavního soudu ke konzultativním místním referendům... se zmíněný typ referenda nakonec prosadil judikatorně... i prakticky, neboť od přijetí zákona o místním referendu proběhla celá řada místních referend konzultativního charakteru...

Ani věcné vymezení možností konat konzultativní místní referendum není bezbřehé, jelikož je ohraničeno § 35 obecního zřízení.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 3. 2015, čj. Ars 11/2014-42

Den konání místního referenda

Kdy se má konat

- Místní referendum se koná nejpozději do 90 dnů po dni jeho vyhlášení, není-li v návrhu přípravného výboru **uvedena doba pozdější**
- Dnem vyhlášení místního referenda je první den vyvěšení usnesení zastupitelstva na úřední desce
- Hlasování v místním referendu se koná v jednom dni
 - Může být čas přerušen?
- Koná-li se hlasování v místním referendu současně s volbami:
 - do zastupitelstev obcí,
 - do zastupitelstev krajů,
 - do některé z komor Parlamentu České republiky, do Evropského parlamentu
 - nebo s volbou prezidenta republiky,

koná se ve stejnou dobu, která je stanovena pro konání voleb

Z komentáře

„Platný zákon o místním referendu pro takový případ neurčuje ani jaký den v týdnu by se mělo hlasování v místním referendu konat, ani v jakou hodinu by mělo začít a v jakou hodinu skončit hlasování. Pro srovnání: předchozí zákonná úprava místního referenda - zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, stanovil v § 17 odst. 1, že hlasování se koná v určený den od 8.00 do 20.00 hodin, pokud to místní potřeby vyžadují, může obecní rada stanovit začátek hlasování na dřívější hodinu a ukončení na hodinu pozdější. A další srovnání: platný zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, stanoví pro případ voleb, které se konají jeden den (dodatečné volby, opakované volby a opakované hlasování a nové volby), že hlasování začíná v 7.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Nelze se domnívat, že tím, že zákon nestanoví čas, kdy se má konat hlasování v den hlasování v místním referendu, bylo záměrem zákonodárce zachovat možnost hlasovat po celých 24 hodin tento den. Pokud by orgán, který vyhláší místní referendum (zastupitelstvo obce, popř. soud) stanovil extrémně krátký čas hlasování, mohl by tím porušit např. právo přípravného výboru iniciovat místní referendum, které má povahu subjektivního veřejného práva.“

<https://obchod.wolterskluwer.cz/cz/zakon-o-mistnim-referendu-c-22-2004-sb-komentar.p2840.html>

Z judikatury: moc vzdálený termín

„Je tedy obecně přípustné, aby přípravný výbor ve svém návrhu termínoval místní referendum na dobu souběžného hlasování ve volbách, o nichž víme, že v budoucnosti nastanou, jen nevíme přesně kdy (dies certus an, incertus quando). Pokud se však má tento termín odehrát v ne příliš blízké budoucnosti, jako je tomu v nyní posuzovaném případě (příští řádné volby do zastupitelstev obcí se mají konat na podzim roku 2018, příští řádné volby do Poslanecké sněmovny na podzim roku 2017, do Senátu ve volebním obvodu 47 na podzim roku 2018), musí brát zastupitelstvo obce ohled nejen na platnost místního referenda, ale též na jeho aktuálnost, resp. realizovatelnost rozhodnutí, jež má být v místním referendu přijato.

Totéž oprávnění pak nemůže být upřeno ani soudu, má-li rozhodnout o vyhlášení místního referenda, neboť rozhodnutí soudu podle § 57 odst. 3 zákona o místním referendu nahrazuje rozhodnutí zastupitelstva. Přitom soud, nemaje na rozdíl od zastupitelstva možnost zvažovat vhodnost či účelnost možných termínů pro konání místního referenda vzhledem ke specifickým místním podmínkám, se přirozeně přikloní k zákonnému standardu, tj. vyhlásí místní referendum tak, aby se konalo do 90 dnů, není-li v blízkém časovém horizontu k dispozici vhodnější termín souběžný s nějakými volbami.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 3. 2015, čj. Ars 11/2014-42

Z judikatury_ důvody pro změnu data konání referenda

„Přestože návrhem na konání místního referenda nelze nutně rozumět návrh na jeho konání konkrétní den (konkrétní datum), z právní úpravy obsažené v zákoně o místním referendu vyplývá, že přípravným výborem navrženým konkrétním datem hlasování je zastupitelstvo zásadně vázáno. Odchýlit se od návrhu konat místní referendum souběžně s volbami do zastupitelstev obcí může pouze z odůvodněných a racionálních důvodů (srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, č.j. 44 A 62/2010 - 19, publ. pod č. 2158/2010 Sb. NSS). Soud, vstupuje-li do pozice zastupitelstva, je tak podle § 13 odst. 1 písm. a) a § 15 zákona o místním referendu povinen – stejně jako zastupitelstvo – určit den konání místního referenda a přitom preferovat datum navržené přípravným výborem, byť datum vyhlášení místního referenda není nezbytnou součástí petitu návrhu ve smyslu § 91a odst. 1 písm. b) s.ř.s. na vyhlášení místního referenda (není ostatně ani povinnou součástí návrhu na konání místního referenda ve smyslu § 10 a § 11 zákona o místním referendu). Soud (stejně jako zastupitelstvo) se tedy od data navrženého přípravným výborem může z legitimních důvodů odchýlit.

Takovým legitimním důvodem by bylo především vyhlášení místního referenda tak, že by jím došlo k porušení zákona o místním referendu... Zákon o místním referendu obsahuje mimo jiné lhůty, v nichž je třeba uskutečnit některé úkony. Jejich předchozí uskutečnění je nutné pro realizaci místního referenda. Podle § 21 odst. 2 zákona o místním referendu starosta obce stanoví 25 dnů předem hlasování, s přihlédnutím k počtu oprávněných osob v hlasovacím okrsku (§ 28), minimální počet členů okrskové a místní komise, který nesmí být nižší než 4. Obdobně stanoví 25 dnů předem hlasování primátor minimální počet členů městské komise. O počtu členů příslušné komise vyrozumí neprodleně starosta obce nebo primátor přípravný výbor.“

Rozhodnutí KS BR ze dne 26. 9. 2014, čj. 67 A 6/2014 – 56

Z judikatury I.

„Zastupitelstvo obce, které uvažuje o vhodném termínu pro konání místního referenda, musí vždy pečlivě vážit, ve kterém z možných termínů hlasování nejspíše ob stojí z hlediska jeho platnosti, a to zejména s ohledem na účast alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob (§ 48 zákona o místním referendu). S přihlédnutím k aktuální krizi politické kultury a nedostatku zájmu o veřejné dění (viz např. volební účast 18,2 % oprávněných voličů ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 nebo volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí, která ani v jednom z řádných termínů voleb v letech 2002, 2006 a 2010 nedosáhla 50 %) by nemělo docházet k tříštění termínů hlasování ve volbách či referendech. Lze totiž předpokládat, že podobné zacházení s možnostmi oprávněných osob vyjádřit svůj politický názor stávající situaci nijak nezlepší.

Krajský soud tedy uvedl specifické důvody svědčící pro organizaci místního referenda současně s nastávajícími komunálními volbami. Mezi nimi je třeba na prvním místě připomenout názor vycházející z usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 44 A 62/2010 – 19. Podle něj zájem na co nejširší účasti občanů při hlasování převažuje nad zájmem na úspoře finančních prostředků, jakkoliv i ten může být významný. Při poměrování významu těchto dvou hodnot je třeba upřednostnit zájem na tom, aby občané hlasovali v termínu, kdy lze očekávat jejich vyšší účast.

Nejvyšší správní soud se s tímto názorem bezezbytku ztotožňuje. Má-li referendum splnit svůj účel a nebýt pouhou Potěmkinovou vesnicí, předstírající prvky přímé demokracie při jejich faktické neexistenci, je třeba podřídit organizaci referenda včetně volby termínu snaze o to, aby výsledky referenda byly platné. Jen takový výklad vede k naplnění smyslu a účelu právní úpravy. Tím není právo občanů vymoci si organizaci referenda, nýbrž možnost vyjádřit jeho prostřednictvím politicky validně svůj názor. To ovšem nastane pouze tehdy, je-li hlasování platné mimo jiné z hlediska minimální účasti v hlasování. Přístup bez dalšího nadřazující náklady organizace referenda nad zájmem na co nejvyšší účasti občanů by pak mohl vést k tomu, že nižší finanční prostředky směřované k termínu s pravděpodobně menší účastí budou vynaloženy zcela vniveč. Taková situace je jistě nežádoucí...

Z judikatury: náklady nejsou důvodem (část 1.)

„Navrhovatelé místního referenda budou zpravidla směřovat jeho organizaci k termínu, u kterého lze očekávat účast hlasujících naplňujících požadavky na platnost referenda. Pravidlem by proto mělo být vyhlášení referenda v termínu požadovaném navrhovatelem a stanovení jiného termínu naopak výjimkou. Tento závěr sám o sobě nevylučuje, aby zastupitelstvo obce vyhlásilo referendum v jiném termínu. Pokud tak ovšem učiní, musí své rozhodnutí odůvodnit dostatečně přesvědčivými a závažnými důvody. V souladu se zásadou proporcionality pak bude třeba vážit, zda takto vyjádřené důvody zastupitelstva převáží nad explicitně vyjádřenými nebo implicitními, ale zjevnými důvody navrhovatele pro uspořádání místního referenda v určitém termínu.“

Krajský soud v souladu s takovouto hodnotovou argumentací uvedl, že zastupitelstvo musí mít závažné a racionální důvody, aby se mohlo odchýlit od navrhovaného termínu. Obecné argumenty odpůrce o vyšších nákladech referenda v termínu voleb krajský soud závažnými a racionálnímu důvody neshledal. Ve světle této základní úvahy pak vypořádal jednotlivé argumenty stěžovatele týkající se termínu referenda, přičemž v podrobnostech lze pro stručnost odkázat na odůvodnění napadeného usnesení.“

Ars 3/2014 – 41 2. 10. 2014

Z judikatury: náklady nejsou důvodem (část 2.)

Doplnit lze tolik, že soudní ochrana ve věci vyhlášení místního referenda má svůj účel. Z textu právního předpisu se bez dalšího podává existence soudní ochrany tehdy, pokud by zastupitelstvo obce bránilo výkonu tohoto občanského práva nečinností nebo úplným nevyhlášením referenda. Je ovšem zřejmé, že stejného výsledku může být dosaženo i výběrem takového termínu konání referenda, který podstatným způsobem ovlivní nebo může ovlivnit účast oprávněných osob a povede tak s vyšší mírou pravděpodobnosti k neplatnosti rozhodnutí v místním referendu (srov. § 48 odst. 1 zákona o místním referendu) – jako byl ve věci posuzované Krajským soudem v Praze termín v období prázdnin. Za použití teleologického výkladu § 57 odst. 1 zákona o místním referendu je proto třeba dospět k závěru, že aktivní procesní legitimace přípravného výboru je dána i tehdy, když zastupitelstvo obce vyhlásí místní referendum, ale učiní tak v termínu odlišném od návrhu.

Z judikatury: Ihůta pro svolání zastupitelstva

„Není důvodu, aby v případě vyslovené neplatnosti hlasování v místním referendu termín jeho opakovaného konání určoval jiný orgán obce, či dokonce správní orgán mimo dotčenou obec nebo sám soud. Analogicky podle § 54 odst. 2 zákona o vólbách do zastupitelstev obcí bude zastupitelstvo odpůrce povinno stanovit den opakovaného konání místního referenda do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení, jež nastává vyvěšením na úřední desce soudu (§ 93 odst. 5 s. ř. s.). Lhůta 30 dnů se soudu jeví jako dostatečně dlouhá pro případné svolání zastupitelstva odpůrce, jehož úkolem bude toliko určit termín konání opakovaného hlasování (již nebude posuzovat přípustnost konání místního referenda o navržené otázce).

Při svém rozhodování by se mělo zastupitelstvo řídit § 5 a § 15 zákona o místním referendu, tedy by mělo určit den konání místního referenda tak, aby se konalo nejpozději do 90 dnů po dni vyvěšení usnesení zastupitelstva na úřední desce magistrátu odpůrce, nebude-li v návrhu přípravného výboru uvedena doba pozdější. Soud se domnívá, že přípravný výbor má i za této situace právo na to, aby zastupitelstvo obce vyhlásilo místní referendum v termínu dle jeho návrhu...

Dále v zásadě platí, že je třeba upřednostnit takový termín, který zvýší pravděpodobnost, že výsledky místního referenda budou vzhledem k účasti platné... Jen pro přesvědčivé důvody se může zastupitelstvo obce od návrhu přípravného výboru odchýlit. Proto, má-li zastupitelstvo odpůrce rozhodovat o dni konání místního referenda, mělo by primárně vyjít z návrhu navrhovatele a), jenž by měl být v případě zájmu učiněn bezodkladně, aby zastupitelstvo odpůrce mělo dostatečný čas na jeho posouzení v 30denní lhůtě od právní moci tohoto usnesení.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 2. 2023, čj. 51 A 5/2023-70

Spory s přípravným výborem před vyhlášením referenda

K jakým sporům může dojít

- k soudu se může jít, v situaci, kdy přípravný výbor nesouhlasí s výzvou obecního úřadu nebo magistrátu statutárního města k odstranění vad návrhu
- nebo když zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města nerozhodlo o vyhlášení referenda podle návrhu přípravného výboru
- nebo když zastupitelstvo rozhodlo o tom, že místní referendum nevyhlásí
- návrh je třeba podat nejpozději
 - do 10 dnů od doručení písemné výzvy k odstranění vad,
 - do 20 dnů od jednání zastupitelstva, kde měl být návrh přípravného výboru projednán, nebo od jednání zastupitelstva, na kterém toto zastupitelstvo rozhodlo, že místní referendum nevyhlásí.
- Výsledek: Rozhodnutí soudu o návrhu nahrazuje rozhodnutí zastupitelstva

Z judikatury: zpětné předložení návrhu zastupitelům

„V řízení bylo prokázáno, že starostka odpůrkyně předložila návrh navrhovatele na konání místního referenda k projednání obecnímu zastupitelstvu, a to na jeho nejbližší zasedání, které se má uskutečnit dne 25. 7. 2018. Tento úkon je výrazem toho, že dle Obecního úřadu Trubín, jenž je jako jediný orgán obce oprávněn podle § 12 zákona o místním referendu posuzovat splnění náležitostí návrhu na konání referenda, je již návrh bezvadný. Po podání návrhu k soudu tak nastaly skutečnosti, jejichž výsledkem je, že bylo dosaženo všeho, čeho lze dosáhnout podáním návrhu na určení, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky, k soudu, tedy předání návrhu na konání referenda obecním úřadem prostřednictvím rady obce (starosty) zastupitelstvu obce. Je tak zřejmé, že odpadla potřeba ochrany práv navrhovatele, neboť již neexistuje spor o to, zda je návrh bezvadný či nikoliv, další vedení řízení by v porovnání s aktuální situací nepřispělo k lepší ochraně práv navrhovatele, naopak by se jednalo o akademické souzení bez reálného dopadu na věc samu.“

Usnesení KSP čj. č. j. 43 A 79/2018 – 44 ze dne 25. 7. 2018

Důsledek nevyhlášení referenda ani po rozhodnutí soudu

■ § 89 odst. 2 (obecní zřízení)

- Nebude-li zastupitelstvo obce nebo jiný orgán obce postupovat v souladu s rozhodnutím soudu o povinnosti vyhlásit místní referendum, vyzve Ministerstvo vnitra zastupitelstvo obce, aby do 2 měsíců zjednálo nápravu. Jestliže tak zastupitelstvo obce v této lhůtě neučiní, Ministerstvo vnitra je rozpustí. Proti tomuto rozhodnutí může obec podat žalobu k soudu³⁰).

Nástrahy kampaně

Právní úprava

- Starosta obce nebo primátor může vyhradit plochu pro představení otázky, popřípadě otázek navržených k rozhodnutí v místním referendu, a to nejméně 10 dnů přede dnem konání místního referenda. Koná-li se místní referendum společně podle § 16 odst. 2, musí možnost využívání vyhrazené plochy odpovídat zásadě rovnosti.
- V den hlasování je zakázána kampaň v objektu, ve kterém se nachází hlasovací místnost.

Z judikatury: politická soutěž

„Nejvyšší správní soud dále zdůrazňuje, že účast občanů na rozhodování ve formě referenda představuje realizaci politického práva. Jedná se o politické rozhodování, kde je především věcí každého hlasujícího, jakým způsobem si bude vytvářet názor na položenou otázku, odkud získá potřebné informace apod.

Zveřejnění a prezentace argumentů pro a proti určitým řešením je především věcí kampaně vedené v rámci svobodné a otevřené politické soutěže. Do této kampaně, která by měla konání referenda předcházet, by veřejná moc zásadně neměla zasahovat.

Rovněž v nyní projednávané věci proto bylo zejména na stoupencích a odpůrcích nabízených řešení, aby se snažili spoluobčany přesvědčit o správnosti svých názorů. Právě v rámci této politické soutěže pak měly zaznít i případné argumenty a protiargumenty ohledně vybudování výsypek a povolení těžby. Jedním z těchto argumentů mohla být právě spojitost zvažovaných řešení s připravovanou změnou územního plánu.“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2012, čj. Ars 1/2012-26

Z judikatury: lidé se musí zajímat i sami

„Pokud jde o povinnost informovat oprávněné osoby o konání místního referenda, které se koná z rozhodnutí zastupitelstva, stanoví zákon o místním referendu v § 14 povinnost uvést v usnesení o vyhlášení místního referenda náležitosti podle § 10 odst. 1 písm. a) až d) zákona o místním referendu. Toto usnesení pak musí být vyvěšeno na úřední desce obecního úřadu po dobu 15 dnů.

Zákon o místním referendu však výslovně nestanoví povinnost vést následně k místnímu referendu informační kampaň. Nicméně ze smyslu a účelu konání místního referenda a z obecných povinností obce pečovat o všestranný rozvoj obce včetně účelného vynakládání finančních prostředků z rozpočtu obce (§ 2 odst. 2 obecního zřízení) lze dovodit povinnost obce, koná-li se místní referendum z jejího podnětu, informovat oprávněné osoby objektivním a dostatečným způsobem o konání místního referenda. Je to ostatně i v jejím zájmu, neboť stěží bude obec vynakládat nemalé finanční prostředky na uspořádání místního referenda, s tím, aby se o jeho konání dozvědělo co nejméně osob a toto referendum z důvodu nízké účasti oprávněných osoby posléze nebylo platné. Současně by obec měla dát oprávněným osobám prostor pro vedení kampaně. Tím soud nemá na mysli, že by sama obec měla vést volební kampaň a přesvědčovat oprávněné občany k zaujetí určitého názoru. Jde pouze o to, aby obec nebránila stoupencům a odpůrcům nabízených řešení, aby se snažili spoluobčany přesvědčit o správnosti svých názorů.

V projednávané věci má soud přitom za to, že v tomto ohledu odpůrce své povinnosti dostál. Ve vydáních v červenci, září a říjnu 2012 periodika "Černošice informační list", které je distribuováno do všech domácností a které je rovněž dostupné na webových stránkách odpůrce (<http://www.mestocernosice.cz/mesto/informacni-listy/>), bylo k připravovanému místnímu referendu zveřejněno dostatečné množství informací. I v případě konání místního referenda pak platí obecná zásada "každý nechť si střeží svá práva". V důsledku této zásady lze po občanech obce, kteří chtějí v obci prosadit určitý záměr, požadovat, aby v případě, že se - byť z iniciativy zastupitelstva obce - koná místní referendum v kontroverzní otázce, sami svým aktivním přístupem (kampaní) působili na jiné oprávněné osoby. Ostatně k tomu, aby se občané k navržené otázce vyjádřili a podpořili tak kladnou nebo zápornou odpověď na otázku položenou v místním referendu, byli občané vyzváni (ve vydání místního periodika v červenci 2012) a byl jim v dalších číslech periodika k tomu poskytnut prostor.“

Podle rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2012, čj. 50 A 20/2012-81

Z judikatury: požadavky na kampaň (část 1.)

„Nejvyšší správní soud s odkazem na svou ustálenou judikaturu zdůrazňuje, že účast občanů na rozhodování ve formě referenda představuje realizaci základního politického práva. Jedná se o politické rozhodování, kde je především věcí každého hlasujícího, jakým způsobem si vytvoří názor na položenou otázku, odkud získá potřebné informace apod. Zveřejnění a prezentace argumentů pro a proti určitým řešením je především věcí kampaně, vedené v rámci svobodné a otevřené politické soutěže. Do této kampaně, která by měla konání referenda předcházet, by veřejná moc zásadně, s výjimkou zjevných excesů, neměla autoritativně zasahovat. [34.] Kampaň v rámci referenda je v ZMR řešena poměrně stručně a neuceleně, a to zejména v jeho § 32, který stanovuje jednu omezující podmínku (v den hlasování je zakázána kampaň v objektu, kde je hlasovací místnost) a jednu úpravu kampaně v odst. 1: „Starosta obce nebo primátor může vyhradit plochu pro představení otázky, popřípadě otázek navržených k rozhodnutí v místním referendu, a to nejméně 10 dnů přede dnem konání místního referenda. Koná-li se místní referendum společně podle § 16 odst. 2, musí možnost využívání vyhrazené plochy odpovídat zásadě rovnosti.“ [35.] Výklad, který aplikoval krajský soud, je ryze textualistický, a podle názoru zdejšího soudu nelze opomíjet ústavní dimenzi politické soutěže. Nejvyšší správní soud ostatně již v dřívějších rozhodnutích dospěl k závěru, že i na kampaň se vztahují principy ústavního práva, konkrétně zásady svobodné politické soutěže a neutrality veřejné moci (čl. 5 Ústavy, čl. 2 odst. 1, čl. 20 odst. 4 a čl. 22 Listiny základních práv a svobod). [36.] Z této perspektivy je třeba aplikovat citované zákonné ustanovení z hlediska jeho smyslu a účelu. Nelze tedy přijmout závěr krajského soudu, který otázku rovnosti interpretoval pouze pomocí gramatického výkladu, bez přihlédnutí ke smyslu a významu místního referenda, když ji chápe jako čistě procedurální ustanovení pro případ, že se koná více referend najednou.“

Rozsudek NSS Ars 3/2013 – 29 13. 11. 2013

Z judikatury: požadavky na kampaň (část 2.)

„Nejvyšší správní soud má však za to, že v rámci rovnosti zbraní v kampani před referendem by měla být plakátovací plocha přístupná odpůrcům i podporovatelům, stejně jako případný obecní zpravodaj či další informační prostředky by měly dodržovat zásadu vyváženosti a dát přiměřený prostor k vyjádření i druhé straně (tento názor zastává i komentářová literatura, srov. Rigel, Filip: Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou. Praha: Leges, 2011, str. 157- 159). [37.] Ze spisové dokumentace (fotografie úřední desky v Brušperku, obsahu Brušperského zpravodaje č. 3/2013) a obsahu webu www.brusperk-mesto.cz plyne, že v rámci veřejných informačních prostředků, placených z obecních rozpočtů, byla uveřejněna jednak informace o konání referenda, jednak informační text podporující variantu „ano“, tedy výstavbu bazénu, včetně podrobného zdůvodnění a projektové dokumentace. Tento text k referendu je sice svou podstatou převážně informační, když obsáhle popisuje projekt, jeho výhody a možnosti financování; nelze však konstatovat, že jde o text nezaujatý nebo vyvážený, protože protiargumenty či nevýhody projektu v něm absentují... Pro veřejný život v obci, otevřený demokratický diskurs a férovou politickou soutěž je zcela zásadní, aby byla vyslyšena i druhá strana a byly připuštěny i kritické, často nepohodlné oponentní názory. Důležitým požadavkem zůstává tedy i poskytnutí veřejného prostoru oponentním názorům či opozičním zastupitelům. Nepostačuje tedy, aby proběhla negativní i pozitivní kampaň financovaná ze soukromých prostředků. Taková kampaň může nepochybně doplnit (a zpravidla doplní) informace z veřejně placených informačních prostředků, to však nemůže znamenat, že z kampaně z obecních prostředků mohou být vytlačeny opačné postoje a radniční noviny, úřední deska nebo obecní web se stanou monologem vládnoucí obecní většiny. Z čl. 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod lze totiž dovodit zásadu neutrality státu, a to i ve vztahu k některé z politických ideologií, které reprezentují politické strany.“

Rozsudek NSS Ars 3/2013 – 29 13. 11. 2013

Z judikatury: požadavky na kampaň (část 3.)

„Nejvyšší správní soud s odkazem na svou ustálenou judikaturu zdůrazňuje, že účast občanů na rozhodování ve formě referenda představuje realizaci základního politického práva. Jedná se o politické rozhodování, kde je především věcí každého hlasujícího, jakým způsobem si vytvoří názor na položenou otázku, odkud získá potřebné informace apod. Zveřejnění a prezentace argumentů pro a proti určitým řešením je především věcí kampaně, vedené v rámci svobodné a otevřené politické soutěže. Do této kampaně, která by měla konání referenda předcházet, by veřejná moc zásadně, s výjimkou zjevných excesů, neměla autoritativně zasahovat. [34.] Kampaň v rámci referenda je v ZMR řešena poměrně stručně a neuceleně, a to zejména v jeho § 32, který stanovuje jednu omezující podmínku (v den hlasování je zakázána kampaň v objektu, kde je hlasovací místnost) a jednu úpravu kampaně v odst. 1: „Starosta obce nebo primátor může vyhradit plochu pro představení otázky, popřípadě otázek navržených k rozhodnutí v místním referendu, a to nejméně 10 dnů přede dnem konání místního referenda. Koná-li se místní referendum společně podle § 16 odst. 2, musí možnost využívání vyhrazené plochy odpovídat zásadě rovnosti.“ [35.] Výklad, který aplikoval krajský soud, je ryze textualistický, a podle názoru zdejšího soudu nelze opomíjet ústavní dimenzi politické soutěže. Nejvyšší správní soud ostatně již v dřívějších rozhodnutích dospěl k závěru, že i na kampaň se vztahují principy ústavního práva, konkrétně zásady svobodné politické soutěže a neutrality veřejné moci (čl. 5 Ústavy, čl. 2 odst. 1, čl. 20 odst. 4 a čl. 22 Listiny základních práv a svobod).“

Z judikatury: požadavky na kampaň (část 4.)

„Z této perspektivy je třeba aplikovat citované zákonné ustanovení z hlediska jeho smyslu a účelu. Nelze tedy přijmout závěr krajského soudu, který otázku rovnosti interpretoval pouze pomocí gramatického výkladu, bez přihlédnutí ke smyslu a významu místního referenda, když ji chápe jako čistě procedurální ustanovení pro případ, že se koná více referend najednou. Nejvyšší správní soud má však za to, že v rámci rovnosti zbraní v kampani před referendem by měla být plakátovací plocha přístupná odpůrcům i podporovatelům, stejně jako případný obecní zpravodaj či další informační prostředky by měly dodržovat zásadu vyváženosti a dát přiměřený prostor k vyjádření i druhé straně (tento názor zastává i komentářová literatura, srov. Rigel, Filip: Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou. Praha: Leges, 2011, str. 157- 159). [37.] Ze spisové dokumentace (fotografie úřední desky v Brušperku, obsahu Brušperského zpravodaje č. 3/2013) a obsahu webu www.brusperk-mesto.cz plyne, že v rámci veřejných informačních prostředků, placených z obecních rozpočtů, byla uveřejněna jednak informace o konání referenda, jednak informační text podporující variantu „ano“, tedy výstavbu bazénu, včetně podrobného zdůvodnění a projektové dokumentace. Tento text k referendu je sice svou podstatou převážně informační, když obsáhle popisuje projekt, jeho výhody a možnostech financování; nelze však konstatovat, že jde o text nezaujatý nebo vyvážený, protože protiargumenty či nevýhody projektu v něm absentují... Pro veřejný život v obci, otevřený demokratický diskurs a férovou politickou soutěž je zcela zásadní, aby byla vyslyšena i druhá strana a byly připuštěny i kritické, často nepohodlné oponentní názory. Důležitým požadavkem zůstává tedy i poskytnutí veřejného prostoru oponentním názorům či opozičním zastupitelům. Nepostačuje tedy, aby proběhla negativní i pozitivní kampaň financovaná ze soukromých prostředků. Taková kampaň může nepochybně doplnit (a zpravidla doplní) informace z veřejně placených informačních prostředků, to však nemůže znamenat, že z kampaně z obecních prostředků mohou být vytlačeny opačné postoje a radniční noviny, úřední deska nebo obecní web se stanou monologem vládnoucí obecní většiny. Z čl. 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod lze totiž dovodit zásadu neutrality státu, a to i ve vztahu k některé z politických ideologií, které reprezentují politické strany.“

Závaznost referenda

Vyhlášení výsledků

místní komise vyhlásí výsledky hlasování v místním referendu v obci zveřejněním na úřední desce obecního úřadu neprodleně po vyhotovení zápisu o výsledku hlasování podle § 44 po dobu 15 dnů

dnem vyhlášení výsledků hlasování v místním referendu je první den vyvěšení těchto výsledků na úřední desce příslušného úřadu

Platnost a závaznost

- platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob
- rozhodnutí v místním referendu je pro zastupitelstvo obce, zastupitelstvo statutárního města a orgány obce a statutárního města závazné
 - rozhodnutí v místním referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a alespoň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob

Soud o výsledky referenda

O co se dá soudit

- Návrh na vyslovení neplatnosti hlasování nebo neplatnosti rozhodnutí v místním referendu může podat u soudu každá **oprávněná osoba nebo přípravný výbor**, mají-li za to, že
 - došlo k takovému porušení ustanovení tohoto zákona, které mohlo ovlivnit jeho výsledek,
 - bylo konáno místní referendum o věci, která nepatří do samostatné působnosti obce nebo statutárního města, nebo
 - bylo konáno místní referendum o věci, o níž místní referendum nelze konat
- Návrh je třeba podat nejpozději do 10 dnů po vyhlášení výsledků hlasování

Soudní řád správní

- § 91a
- Návrhem se u soudu lze za podmínek stanovených zvláštním zákonem^{21a}) domáhat
 - určení, že návrh na konání místního referenda nemá nedostatky,
 - vyhlášení místního referenda,
 - vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v místním referendu,
 - vyslovení neplatnosti hlasování v místním referendu.
- Účastníky řízení jsou přípravný výbor^{21b}) a příslušná obec, městská část nebo městský obvod územně členěného statutárního města, městská část hlavního města Prahy nebo hlavní město Praha a navrhovatel.
- Soud rozhodne usnesením do 30 dnů. Jednání není třeba nařizovat.

Z judikatury: výbor může jít i k ÚS

„Pokud jde o Přípravný výbor pro konání místního referenda, Ústavní soud již judikoval, že je zřejmé, že přípravný výbor není právnickou osobou [byť mu zákon přiznává procesní způsobilost - § 91a s.ř.s., § 9 odst. 2 písm. c) , d), § 57, § 58 zákona o místním referendu]. Přípravný výbor je však oprávněn ke všem procesním úkonům, které jsou spojeny s místním referendem, tedy nejen k těm úkonům, jež přímo zakotvuje zákon o místním referendu, ale i k případnému podání ústavní stížnosti, má-li za to, že „v průběhu soudního přezkumu rozhodnutím zastupitelstva obce místní referendum nevyhlásit byla porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody“ (srov. usnesení sp.zn. IV. ÚS 223/04, www.judikatura.cz). Ústavní soud proto ústavní stížnost Přípravného výboru projednal meritorně.“

I. ÚS 101/05 13. 3. 2007

Z judikatury: vlastník k soudu jít nemůže

„Stěžovatelka dovozuje své postavení v řízení jako osoby zúčastněné z toho, že vlastní podstatnou část pozemku, kterého se týká plzeňské referendum. Osobou zúčastněnou by však mohla být jen tehdy, pokud by byla vyhlášením referenda přímo dotčena na svých právech. O ničem takovém však nelze v případě vlastníka pozemku hovořit. Přímo dotčeno na právech je vyhlášením referenda rozhodnutím soudu bezesporu statutární město Plzeň, tedy odpůrce. Majiteli pozemku nemůže do jeho práv místní referendum přímo nijak zasáhnout.

Ostatně i rozhodnutí v místním referendu je závazné jen pro zastupitelstvo obce, zastupitelstvo statutárního města a orgány obce a statutárního města, nikoliv pro vlastníka pozemku (§ 49 zákona o místním referendu). K dopadům místního referenda na soukromoprávní vztahy se ostatně obšírně vyslovil též Ústavní soud, podle něhož: "Z rozhodování v místním referendu nevznikají či nezanikají bezprostředně žádné soukromoprávní vztahy, podobně jako např. z odevzdání hlasů ve volbách. Jde o způsob, jímž občané mohou usměrňovat v konkrétních otázkách veřejného zájmu politickou reprezentaci obce a vůči této reprezentaci (tzn. zastupitelstvu a dalším orgánům obce) rozhodnutí v místním referendu ve smyslu § 49 [zákonu o místním referendu] také výhradně směřuje.

Výsledek referenda, spočívající v tom, že občané obce vyjadřují nesouhlas s realizací určitého developerského či průmyslového projektu na území obce [...] je nutno interpretovat tak, že orgány obce jsou zavázány prosazovat názor občanů těmi prostředky, které jim právní řád dává k dispozici."

Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2012, čj. Ars 5/2012-55

Nerespektování výsledků referenda

Co hrozí

- prakticky neexistuje efektivní nástroj, který by měli nespokojení voliči k dispozici, pouze politická odpovědnost
- ZMR sice říká v § 49, že je výsledek referenda po orgány obce závazný, ale neříká už, jak tuto povinnost výsledek referenda respektovat, vymáhat
- možnost dozoru nad samostatnou působností
- domoci se zrušení usnesení přijatého v rozporu s referendem skrze MV
- teoreticky zásahová žaloba (složitá a časově náročná), pokud by šlo o vrchnostenské působení (ne o výkon samostatné působnosti v rámci soukromoprávního postavení obce – těžko se proto budou řešit kupř. kupní smlouvy)

Co hrozí

- Do 30. 6. 2008 znělo obecní zřízení (§ 89 odst. 2):
- „Nebude-li zastupitelstvo obce nebo jiný orgán obce postupovat v souladu s rozhodnutím soudu o povinnosti vyhlásit místní referendum nebo s rozhodnutím přijatým v místním referendu, vyzve Ministerstvo vnitra zastupitelstvo obce, aby do 2 měsíců zjednálo nápravu. Jestliže tak zastupitelstvo obce v této lhůtě neučiní, Ministerstvo vnitra je rozpustí. Proti tomuto rozhodnutí může obec podat žalobu k soudu.“

Důvodová zpráva

*„Dále se navrhuje vypustit sankci v podobě rozpuštění zastupitelstva obce za neprovedení rozhodnutí přijatého v místním referendu bez náhrady. **Rozpuštění zastupitelstva obce za neprovedení rozhodnutí přijatého v místním referendu totiž znamená, že stát fakticky nepřímo ukládá obci, jak má postupovat v oblasti samosprávy – a to pod hrozbou rozpuštění jejího zastupitelského orgánu, zvoleného v demokratických volbách, což je situace z ústavního hlediska problematická /zvláště když z rozhodnutí přijatého v místním referendu zpravidla nevyplývá pro orgány samosprávy konkrétní pozitivní postup/. Problematické je i to, že k rozpuštění zastupitelstva obce za neprovedení rozhodnutí přijatého v místním referendu, což je ve své podstatě sankce politické povahy, dochází v rámci správního dohledu státu. I při zrušení této sankce zůstane pochopitelně zachována politická odpovědnost zastupitelstva a nebude narušen ani správní dozor nad samosprávou, který se v ústavních limitech realizuje rušením nezákonných aktů orgánů samosprávy – jimiž jsou i ty, které nerespektují zákonem stanovenou závaznou povahu rozhodnutí přijatého v místním referendu.“***

Co hrozí

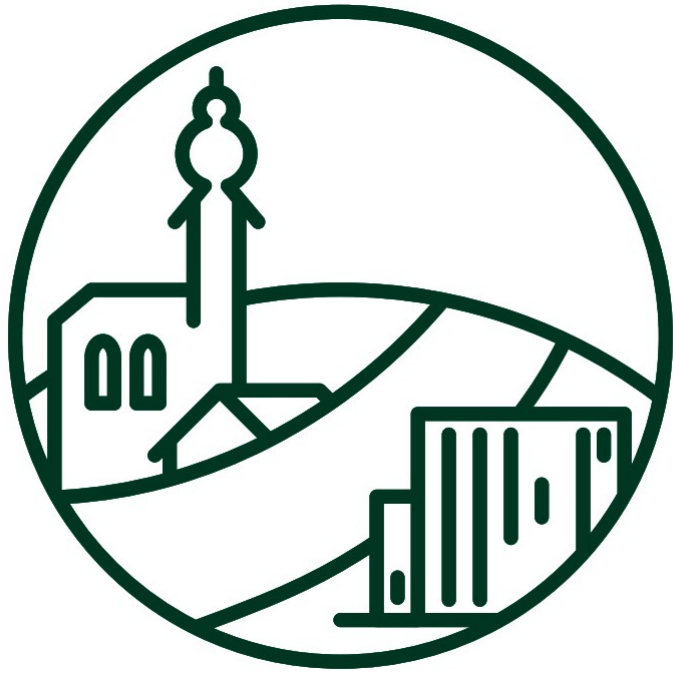
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- trestný čin maření **přípravy a průběhu** voleb a referenda (§ 351),
 - jinému násilím nebo pohrůzkou násilí nebo lstí brání ve výkonu volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu anebo jiného takovým způsobem k výkonu volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu nutí
 - jinému nebo pro jiného v souvislosti s výkonem volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu poskytne, nabídne nebo slíbí finanční, majetkový nebo jiný obdobný prospěch, aby volil nebo hlasoval v rozporu s nezávislým vyjádřením své vůle,
 - padělá údaje v dokladu o počtu členů politické strany nebo na petici pro volební účely nebo v jiném dokumentu souvisejícím s volbami nebo referendem anebo vědomě použije takového dokumentu jako pravého
 - vědomě nesprávně sečte hlasy či poruší tajnost hlasování, nebo
 - jinak hrubým způsobem maří přípravu nebo průběh voleb do zákonodárního sboru nebo zastupitelstva územního samosprávného celku anebo přípravu nebo průběh referenda, až do vyhlášení jejich výsledků

Příklad z praxe

- Okresní soud v Mostě
- obviněné uznal vinnými přečinem maření přípravy a průběhu voleb a referenda, přičemž každý z nich byl odsouzen k trestu odnětí svobody na osm měsíců s odkladem na jeden rok
- Obvinění se podle skutkových závěrů soudu dopustili uvedeného přečinu tím, že při vzájemném osobním jednání s leaderem a kandidátem volební strany Mostečané Mostu P. B. tohoto ovlivňovali, aby u voličů zapsaných ve volebním seznamu pro volební okrsek č. 20 v M. – Ch. zajistil, aby tito při volbách do zastupitelstva Statutárního města Mostu konaných ve dnech 10. a 11. 10. 2014 volili nejen kandidáty strany Mostečané Mostu, ale aby zároveň svými preferenčními hlasy volili i kandidátku volební strany Sdružení Mostečané Mostu H. J., za což mu přislíbili pro tyto voliče uspořádat zábavu s pohoštěním zdarma. Rozsudek soudu prvního stupně napadli oba obvinění odvoláními, z jejichž podnětu Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem zrušil rozsudek soudu prvního stupně ohledně obou obviněných ve výrocích o trestech a znovu rozhodl tak, že každého z obviněných při nezměněném výroku o vině odsoudil k peněžitému trestu v celkové výměře 50 000 Kč a obviněným pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanovil náhradní trest odnětí svobody na čtyři měsíce. Dovolání bylo zamítnuto. (Usnesení NS sp. zn. 7 Tdo 505/2018 ze dne 25. 4. 2018.)

Trestné činy úředních osob

- velmi nepravděpodobné
- je nutné buď úmyslné jednání cílené na zisk prospěchu pro sebe nebo jiného nebo způsobení škody nebo jen nedbalostní jednání směřující ke zmaření důležitého úkolu
- K tomu nemusí vůbec dojít (skutková podstat nebude naplněna)

OZE a
referendum

Nezastavěné území

- Stavební zákon č. 283/2021 Sb.
- § 10 odst. 1 písm. b) NStZ: **Co je veřejná technická infrastruktura**
 - (zejména) **systemy a sítě technické infrastruktury a s nimi související stavby a zařízení** pro zásobování vodou, odvádění a čištění odpadních vod, **energetiku, včetně výroby a zdrojů energie**, zařízení pro akumulaci energie, dobíjecích stanic a zásobníků plynu, produktovody a elektronické komunikace, a dále stavby a zařízení ke snižování nebezpečí v území a pro zlepšování stavu povrchových a podzemních vod nebo k nakládání s odpady
 - veřejnou infrastrukturou se v tomto zákoně rozumí pozemky, stavby a zařízení sloužící **veřejné potřebě**
- V nezastavěném území lze v souladu s jeho charakterem povolovat záměry pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, přípojky a účelové komunikace
 - DZ: První skupinou jsou stavby pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, přípojky a účelové komunikace, které **nemusí a logicky ani nemohou být v souladu s charakterem nezastavěného území (volné krajiny)**
- Stavby a zařízení podle odstavce 1 lze v nezastavěném území povolit pouze v případě, že je územně plánovací dokumentace výslovně nevylučuje
 - Nutno najít opravdu silný veřejný zájem
 - Problém je, že OZE jsou v převažujícím veřejném zájmu ze zákona

OZE ve veřejném zájmu

- Zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon:
 - výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie o celkovém instalovaném elektrickém výkonu 1 MW a více a nízkouhlíková výroba elektřiny o **celkovém instalovaném elektrickém výkonu 1 MW** a více **je zřizována a provozována ve veřejném zájmu**
 - **Co OZE s nižším výkonem?**
 - Ne ex lege
 - Musí se posuzovat a poměřovat

České právo

- transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (směrnice RED III)
 - nový čl. 16f směrnice RED III, který členským státům stanoví povinnost zajistit, aby se u projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie, a to ve všech fázích jejich realizace, uplatnila vyvratitelná domněnka, že je dán převažující veřejný zájem a že tyto projekty slouží veřejnému zdraví a bezpečnost
 - takto definovaná vyvratitelná domněnka se vztahuje výhradně k postupům podle unijního práva v oblasti ochrany přírody a v oblasti ochrany vod
- § 23b z. č. 254/2001 Sb. a § 82a z. č. 114/1992 Sb.

Záleží na vůli obce?

- Obec v rámci samosprávy rozhoduje, co bude její územní plán umožňovat
- Nemusí dovolit OZE všude
 - § 39 NStZ: Úkolem územního plánování je ve **veřejném zájmu** s ohledem na charakter území a kvalitu vystavěného prostředí vyhodnocovat a, **je-li to účelné**, vymezovat vhodné plochy pro výrobu; **plochy pro výrobu elektřiny, plynu a tepla včetně ploch pro jejich výrobu z obnovitelných zdrojů vymezovat rovněž** s ohledem na cíle energetické koncepce a klimatické cíle státu
- Má možnost vlastníky pozemků omezit, ale musí vysvětlit proč, jaký jiný veřejný zájem brání realizaci OZE v konkrétní ploše a vše musí dát do odůvodnění územního plánu
- Regulace musí být zákonná, přiměřená a nediskriminační
- Může se stát, že se bude muset vypořádat se stanoviskem dotčeného orgánu (zásahová žaloba)
 - Pro obce a jejich rozvoj mohou být podmínky upřednostňující OZE „prakticky vždy“ někdy velice obtížné
 - Konflikt s právem na samosprávu
 - Opět lze očekávat spory

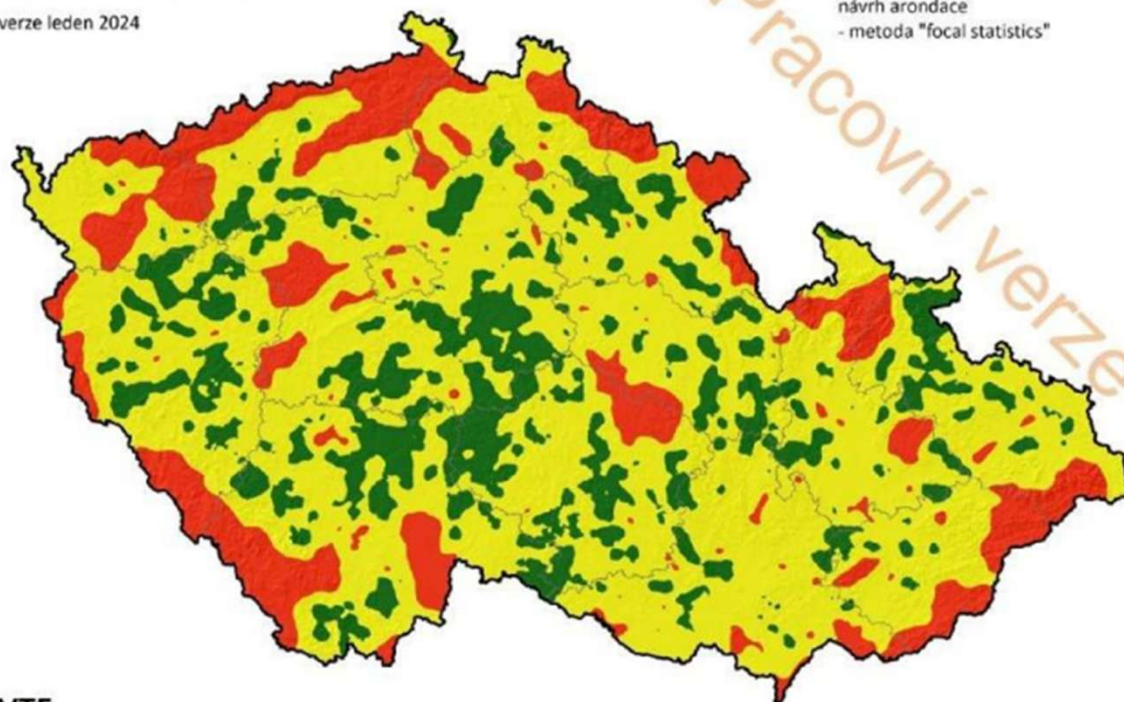
Zásady územního rozvoje a další nástroje

- Problémem jsou nástroje nadřazené územnímu plánu
- Nutno akceptovat vymezené plochy
- Návrh zákona o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie)
 - <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORND6SFMG5L/>
- Oblasti pro OZE vymezené v ÚPD
- + speciální územní opatření o podmínkách pro oblast pro urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie
- přechodná ustanovení: důležité pro obce je, že plocha nebo koridor určená pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů vymezená v zásadách územního rozvoje nebo v územním plánu ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona se bude považovat za oblast pro urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie
- Návrh metodiky výběru oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie

AKCELERAČNÍ ZÓNY

verze leden 2024

Legenda
návrh arondace
- metoda "focal statistics"

VTE

Z judikatury

„V současné době tedy existuje rámcová většinová politická shoda vyjádřená nejrůznějšími politickými i legislativními akty na světové, evropské i národní úrovni, že výroba energie z obnovitelných zdrojů směřuje k vyšší míře ochrany životního prostředí, a že je proto v zájmu celé společnosti, aby byly za přiměřených podmínek uskutečňovány záměry tomuto přispívající. Za takový záměr je tedy možné považovat stavbu a provozování předmětných VTE, v nichž se elektrická energie vyrábí tak, že samotný provoz takovéto elektrárny produkuje velmi nízké, fakticky téměř nulové emise tzv. skleníkových plynů, zejména oxidu uhličitého...

...nelze bez dalšího stanovit, že by stavba větrných elektráren a priori a zcela automaticky veřejný zájem naplňovala; vždy bude záležet na konkrétní situaci a konkrétním poměru ‚nákladů‘ a ‚výnosů‘ takového záměru z pohledu aktuálně vnímaného veřejného zájmu, tj. z pohledu střetu různých hodnot považovaných za veřejné zájmy, které si v daném konkrétním případě budou konkurovat a které budou v dané situaci považovány za tak či onak hodnotné.“

Rozsudek NSS ze dne 13. 1. 2017, čj. 2 As 207/2016 - 46

Z judikatury: Ize v ÚP OZE zakázat?

„Působnost zastupitelstva obce ve věcech územního plánování a stavebního řádu je vymezena v § 6 odst. 5 stavebního zákona z roku 2006. Podle tohoto ustanovení zastupitelstvo obce mj. rozhoduje v samostatné působnosti o pořízení územního plánu a regulačního plánu, schvaluje v samostatné působnosti zadání, případně pokyny pro zpracování návrhu územního plánu, vydává v samostatné působnosti územní plán a vydává regulační plán. Územní plán pořizuje v přenesené působnosti obecní úřad obce s rozšířenou působností, schvaluje ho ovšem v samostatné působnosti zastupitelstvo příslušné obce.

Zákazu, případně omezení výstavby větrných elektráren na území obce by tedy mohlo být v zásadě dosaženo, byť nikoliv neprodleně, změnou územního plánu. Zastupitelstvo obce by v takovém případě bylo zavázáno případný návrh územního plánu omezujícího výstavbu větrných elektráren na území obce schválit. V této souvislosti je však třeba poznamenat, že ani případná změna územního plánu nemůže být sama o sobě důvodem ke zrušení z moci úřední rozhodnutí o umístění stavby, případně dalších rozhodnutí v navazujících řízeních podle stavebního zákona, pokud již taková rozhodnutí nabyla právní moci před účinností změny územního plánu. To vyplývá ze zásady presumpce správnosti aktů vydávaných správními orgány a principu ochrany dobré víry jejich adresátů (viz a contrario § 94 stavebního zákona z roku 2006, srov. též per analogiam rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 As 79/2008-128, č. 1815/2009 Sb. NSS).“

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2012, čj. Ars 4/2012-47

Z judikatury k omezování OZE

„ Odpůrce z Metodického návodu MŽP 2018 sice částečně vycházel, **nerespektoval ale úkol, že by měl vymezit vhodná místa pro umístění VVE. Neobstojí tak jeho argumentace, že vymezení lokalit pro umístění VVE je potřeba řešit v rámci podrobnější územně plánovací dokumentace dle aktuálních dat a kompletních podmínek v území. Jednak povinnost vymezit vhodné lokality pro umístění VVE ukládá PÚR krajům, jednak by to samé mohlo být vztaženo i na zakazy výstavby VVE. Pokud už odpůrce ale zvolí úpravu, která výstavbu zakazuje na úrovni zásad územního rozvoje, měl by na druhé straně vymezit i místa, která jsou pro výstavbu VVE naopak vhodná...**

Taková regulace směřující nad zákonný standard ochrany konkurujících hodnot a zájmů musí být podrobně a konkrétně zdůvodněna a musí být posouzena její přiměřenost. Tento požadavek je o to naléhavější tam, kde odpůrce přikročil k zakazu v územích, na nichž již jsou v současnosti VVE v provozu. To je v obecné rovině rovněž přípustné, avšak o to intenzivnější je požadavek konkrétního zdůvodnění, proč se jejich provoz v budoucnu jeví jako natolik škodlivý, že to odpůrce vede k jejich zakazu.

Soud přitom zdůrazňuje, že stávající VVE byly v těchto územích umístěny v rámci zákonných procedur a při posouzení zákonných požadavků a vyvažování protichůdných zájmů, a to v konkrétní individuální věci. Proti tomu odpůrce staví jejich absolutní zákaz, čemuž musí odpovídat kvalita a rozsah jeho odůvodnění.“

Rozsudek NSS ze dne 20.07.2023, čj. 1 As 301/2021 - 150.

Smlouvy s investory a referendum

Co jsou smlouvy s investory

- soukromoprávní ujednání mezi obcí a stavebníkem (nejčastěji)
 - Mohou být i další subjekty
- týkají se vyřešení dopadů budoucí výstavby na veřejnou infrastrukturu v obci
 - řeší její doplnění
- investor zpravidla na základě smlouvy buduje infrastrukturu či na její vybudování a provoz finančně přispívá
- obec při splnění závazků investora vyjadřuje podporu projektu, zavazuje se převzít infrastrukturu apod.

Smlouvy podle občanského zákoníku

- § 1746 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- nepojmenované smlouvy
 - strany mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště jako typ smlouvy upravena
- pro smlouvy s investory se využívaly nejčastěji
- poměrně velká volnost

NSZ a smlouvy s investory I.

- Zákon č. 283/2021 Sb.
- „Plánovací smlouvou je **veřejnoprávní smlouva** uzavřená mezi stavebníkem a obcí nebo krajem nebo vlastníkem veřejné infrastruktury, jejímž obsahem je vzájemná povinnost stran poskytnout si součinnost při uskutečnění ve smlouvě uvedeného záměru a postupovat při jeho uskutečňování ujednaným způsobem. **Plánovací smlouva může obsahovat i úpravu práv a povinností osob v oblasti soukromého práva.**“
- Právní úprava není kvalitní

NSZ a smlouvy s investory II.

■ Obec se může zavázat k tomu, že:

- poskytne stavebníkovi součinnost k uskutečnění záměru,
- **obec nebo kraj učiní kroky k vydání územně plánovací dokumentace, v případě, že záměr nelze uskutečnit bez předchozího vydání územně plánovací dokumentace,**
- **po sjednanou dobu nevydá nebo nezmění územně plánovací dokumentaci nebo neučiní jiný úkon, který by ztížil nebo vyloučil uskutečnění záměru,**
- **po dobu trvání plánovací smlouvy nebude ve správních nebo soudních řízeních týkajících se povolení záměru uplatňovat návrhy, vyjádření a opravné prostředky, které by byly v rozporu s obsahem uzavřené plánovací smlouvy**
- pozemky nebo stavby potřebné k realizaci záměru, k nimž vykonávají práva, ať již přímo, nebo prostřednictvím dalších osob, po sjednanou dobu nezatíží nebo nezciží
- se bude podílet na přípravě, výstavbě nebo financování veřejné infrastruktury nebo veřejně prospěšných staveb nebo jiných opatření potřebných k uskutečnění záměru,
- od stavebníka převezme jím zhotovenou stavbu do svého vlastnictví,
- učiní jiné právní jednání v oblasti soukromého práva.

NSZ a smlouvy s investory III.

■ Stavebník se může zavázat k:

- účasti na výstavbě veřejné infrastruktury nebo jiných staveb nebo opatření vyvolaných záměrem,
- převzetí nákladů na výstavbu veřejné infrastruktury nebo veřejně prospěšných staveb nebo opatření vyvolaných záměrem,
- účasti na asanaci území dotčeného záměrem,
- účasti na narovnání majetkových vztahů v území dotčeném záměrem,
- poskytnutí peněžního nebo věcného plnění za zhodnocení pozemku vydáním územně plánovací dokumentace; v plánovací smlouvě lze sjednat i jeho účel.

Z judikatury: smluvní závazek vs. referendum

„Dle názoru Ústavního soudu nelze žádným smluvním ujednáním mezi obcí a třetí osobou předem vyloučit občany z přímého podílu na správě věcí veřejných. Pouhým poukazem na existenci předchozího soukromoprávního závazku nelze zabránit občanům obce, aby k určité otázce veřejného zájmu zaujali postoj demokratickým aktem místního referenda. Referendum nelze prohlásit za nepřípustné ani s odkazem na obavy obce z eventuálních soukromoprávních sankcí, které by po ní v návaznosti na výsledek místního referenda mohl eventuálně požadovat smluvní partner, se kterým obec před konáním místního referenda o navržené otázce uzavřela smluvní vztah. Může jít však o významný politický argument, kterým se orgány obce mohou snažit přesvědčit občany, aby v místním referendu hlasovali určitým způsobem. Neobstojí ani argument právní jistoty uplatněný krajským soudem a společností WANEMI CZ a. s., neboť právní řád žádnému právnímu subjektu nezakazuje usilovat o zánik či změnu jeho smluvního závazku, k nimž může dojít mimo jiné i dohodou stran.“

Nález III. ÚS 263/09 9. února 2012

Územní plán a referendum

Co to je územní plán

- Základní dokument (nejen) územního rozvoje
 - Mimořádně důležitý
 - Obce jej bohužel někdy podceňují
- Skrze něj se dá usměrňovat výstavba
 - Může omezovat vlastnické právo ve veřejném zájmu
- Může řešit kapacity veřejné infrastruktury
 - Místa ve škole
 - Pozemní komunikace
 - Veřejná prostranství
 - Životní prostředí (zelená infrastruktura)
- Je možné požadovat po stavebnících uzavření plánovací smlouvy
 - Podílet se na nákladech na budování veřejné infrastruktury
- Je možné nastavit podrobnou regulaci území
 - Územní plán s prvky regulačního plánu

Právní úprava

- základ právní úpravy: nový stavební zákon od. 1. 7. 2024 (+ „starý“ stavební zákon podle přechodných ustanovení)
- územní plán je základním nástrojem k regulaci územního rozvoje obce
 - je součástí hierarchie nástrojů územního plánování
 - problém s respektováním nadřazených a s podrobností (není to regulační plán, leda by byl pořizován s prvky regulačního plánu – zadání)
 - měl by působit dlouhodobě - koncepce
 - kontinuita územního plánování vs. změna poměrů
- **připravován v poměrně komplikovaném procesu (pozor na procesní chyby!)**
 - **střet přenesené a samostatné působnosti**
 - **výkon veřejné správy i v samostatné působnosti**
- je vydáván ve formě opatření obecné povahy
- závazný pro všechny na daném území (celé území obce)
- lze ho přezkoumat ve správním řízení (krajský úřad zkoumá zákonnost) nebo u správního soudu
 - o tom přístě

Z judikatury

Účelem místního referenda je umožnit občanům přímou správu veřejných věcí (čl. 21 odst. 1 Listiny) náležejících do samostatné působnosti obce (statutárního města) s výjimkami v zákoně o místním referendu uvedenými. Zákon o místním referendu v § 7 stanoví případy, kdy nelze místní referendum konat. Ve vztahu k posuzované věci je to v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení (§ 7 písm. e) zákona o místním referendu). Judikatura zaujala stanovisko, že uvedená výluka dopadá jen na případy, kdy zákon zakládá obci pravomoc rozhodovat o věci patřící do samostatné působnosti obce ve zvláštním řízení, tj. v řízení formálně upraveném procesním předpisem. Konání místního referenda však nemůže bránit skutečnost, že určitá věc je či bude předmětem správního řízení konaného v přenesené působnosti (srov. rozhodnutí NSS sp.zn. 58 Ca 23/2005, Sb. NSS 2005, 10: 853).

Schvalování územně plánovací dokumentace je v podstatě rozhodováním zastupitelstva obce (§ 84 odst. 2 písmeno b) zákona o obcích) v samostatné působnosti o záležitostech spojených s působností přenesenou. Územně plánovací dokumentace je totiž výsledkem procesu probíhajícího v přenesené působnosti obce a v samostatné působnosti je jen schvalována. Z uvedeného vyplývá, že pokud je územní plán ve stádiu návrhu, nebrání konání místního referenda ani ust. § 7 odst. písm. e) ani jiné ust. zákona o místním referendu.

Nález 13. 3. 2007 I. ÚS 101/05

Z judikatury

Možnost občanů vyjádřit se prostřednictvím institutu místního referenda k dalšímu vývoji a rozvoji obce, v níž žijí (z hlediska stavebního, urbanistického či z hlediska životního prostředí apod.), je zákonem předvídaný způsob realizace jejich ústavního politického práva podílet se na správě věcí veřejných (resp. na výkonu územní samosprávy), a nelze v něm spatřovat omezování funkce samosprávy při vytváření či změně územního plánu. Naopak rozhoduje-li zastupitelstvo obce z vlastního podnětu o pořízení či změně územního plánu, musí při tom respektovat § 2 odst. 2 obecního zřízení v celém jeho rozsahu ("Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.") a respektovat také cíle územního plánování. Změny v územním plánu, které jsou iniciovány z vlastního podnětu obce, by tak měly vždy směřovat k zajištění veřejného zájmu, o němž si lze učinit představu mimo jiné právě prostřednictvím institutu místního referenda.

(Podle rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2012, čj. 50 A 20/2012-81)

Z judikatury a z praxe (část 1.)

„1) Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo města Řevnice schválilo územní plán v podobě, která v návrhových plochách území bývalé E. v Řevnicích (podle návrhu územního plánu prezentovaného na veřejném projednání v lednu 2018 se jedná o území C3) neumožní výstavbu jakýchkoli bytových domů a/nebo rodinných domů a jako jediné přípustné využití tohoto území se stanoví pouze: stavby občanské vybavenosti, a to zařízení školství a výchovy, zařízení kultury, zařízení tělovýchovy a sportu, veřejná prostranství, zeleň, drobná nerušící výroba a služby, místní komunikace?

2) Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo města Řevnice schválilo územní plán v podobě, která nad plánovanou zástavbou území N. V., podle návrhu územního plánu prezentovaného na veřejném projednání v lednu 2018 na ploše OP těsně přilehlém k ploše B7 (parc. č. X a X) zřídí pás o šířce 30m označený jako ‚veřejná zeleň‘, tzn. s určeným využitím jako pás zeleně, stromů a keřů a ozelenělý val za účelem ochrany proti zdrojům znečištění (hluk, emise, prach) a jako retence zachycující přívalové srážky?“

Z judikatury a z praxe (část 2.)

„První možností je, že odpověď ANO by zastupitelstvo nijak neomezovala, jelikož by pouze vyjadřovala kladné stanovisko obyvatel k danému řešení. Tento výklad však soud odmítl, jelikož neodpovídá kontextu veřejné debaty v Revnicích. Ze stanovisek obou účastníků i z okolností věci je zřejmé, že nebylo záměrem přípravného výboru vyvolat čistě konzultativní (tedy nezávazné) referendum. Naopak je nepochybné, že smyslem Občanského referenda bylo zablokovat připuštění bytové výstavby v lokalitě bývalé betonárny, což je také význam, jaký by dle názoru soudu přikládali otázce č. 1 i občané Revnic. Druhým myslitelným výkladem je ten, podle kterého by odpověď ANO za všech okolností bránila přijetí nového územního plánu Revnic jako celku, pokud by v něm nebyla obsažena lokalita bývalé betonárny s využitím požadovaným Občanským referendem. I tento výklad soud odmítl, jelikož jeho přijetí by mohlo mít pro Revnice dalekosáhlé negativní důsledky (soud připomíná, že stávající územní plán Revnic má omezenou časovou platnost). V případě, kdy by se řešení požadované Občanským referendem následně ukázalo jako nerealizovatelné (k tomu viz níže), bránila by tato skutečnost dalšímu rozvoji obce, jelikož by neumožňovala přijmout nový územní plán vůbec. Soud má sice za to, že referendum s takto dalekosáhlými důsledky není a priori vyloučené (je plně v mezích politického rozhodnutí zastupitelstva žádný územní plán bez ohledu na jeho potřebnost nepřijmout, tudíž je jistě i přípustné, aby toto rozhodnutí učinili místo zastupitelstva občané v referendu), nicméně právě pro tyto dalekosáhlé důsledky je nezbytné, aby bylo z podaného návrhu a okolností věci hlasujícím občanům zřejmé, že místní referendum takové důsledky vyvolá. Tato podmínka však v projednávané věci splněna není, jelikož soud neshledal žádné okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že právě takto přípravný výbor svůj návrh zamýšlel a že občané Revnic by Občanskému referendu právě takto rozuměli.

Soud se proto přiklonil ke třetímu výkladu otázky č. 1 Občanského referenda, která dle jeho názoru nejlépe odpovídá okolnostem věci. Otázku č. 1 Občanského referenda je třeba chápat tím způsobem, že v zásadě sice brání zastupitelstvu, aby schválilo územní plán, v němž by lokalita bývalé betonárny byla řešena odlišným způsobem, než který požaduje Občanské referendum, nicméně v případě, kdy by řešení požadované Občanským referendem nebylo realizovatelné (např. by se dodatečně ukázalo, že takové řešení by bylo v rozporu se zákonem), mohlo by zastupitelstvo nový územní plán přesto schválit, samozřejmě s náležitým odůvodněním svého postupu. Pakliže by totiž zastupitelstvo schválilo odlišné řešení dané lokality bez odůvodnění, proč řešení schválené v referendu nelze přijmout, mohla by tato skutečnost být za určitých okolností důvodem pro zrušení příslušné části územního plánu soudem.!

Z judikatury a praxe (část 3.)

„Místní referenda v oblasti územního plánování se nachází (stejně jako proces pořizování územního plánu jako takový) na hranici mezi politickou vůlí samosprávného celku (ať již generovanou zastupitelstvem či občany prostřednictvím referenda) a dalšími zákonnými požadavky (ať již na ochranu veřejného zájmu hájeného zejména dotčenými orgány, nebo právy jednotlivých osob zejména na minimalizaci zásahu do jejich vlastnických práv). Zastupitelstvo, které územní plán schvaluje, tak stojí před často obtížným úkolem maximalizovat prosazení politické vůle obce za současného dodržení ostatních zákonných požadavků. Lze v této souvislosti říci, že ochrana veřejného zájmu, soulad s právními předpisy a požadavek na proporcionalitu zvoleného řešení ve vztahu k jednotlivým vlastníkům nemovitých věcí představují mantinely, ve kterých může zastupitelstvo realizovat zájmy obce, ať již formulované jím samotným, nebo přímo občany prostřednictvím referenda. Z výše uvedeného je patrné, že zastupitelstvo nemůže schválit takový územní plán, který by byl v rozporu se zákonem. To má také dopady na míru závaznosti Občanského referenda. Jak bylo uvedeno výše, odpůrce neuvedl žádnou konkrétní argumentaci, která by nasvědčovala tomu, že řešení požadované Občanským referendem z takto vymezených mantinelů vykračuje. Pakliže by se následně ukázalo, že by řešení požadované Občanským referendem bylo skutečně nezákonné, není zastupitelstvo povinné takové řešení do územního plánu promítnout. Zastupitelstvo je za takové situace oprávněno (ba dokonce povinno) zvolit řešení, které bude v souladu se zákonnými požadavky. Tento postup pak pochopitelně bude třeba řádně vysvětlit v odůvodnění (viz bod 32 usnesení). Pro úplnost soud dodává, že v takovém případě nemůže zastupitelstvo na promítnutí výsledku referenda jednoduše rezignovat, ale je povinné se mu přiblížit natolik, nakolik to zákonné mantinely dovolí. Zároveň soud dodává, že tento závěr je zcela v souladu s odpůrcem obsáhle citovaným rozsudkem NSS ze dne 12. 1. 2016, č. j. 2 As 212/2015-27, jelikož v tomto rozsudku NSS zdůraznil, že výsledek referenda zavazuje pouze k úkonům souladným se zákonem, což je závěr, se kterým se soud ztotožňuje a který shora uvedená argumentace soudu zcela přebírá.“

Z judikatury: referendum pro změnu ÚP nestačí

„Podle § 49 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je rozhodnutí v místním referendu pro zastupitelstvo obce a jeho orgány závazné. I zde však lze poukázat na zmíněný rozsudek č. j. Ars 1/2012 - 26, podle něhož výsledek místního referenda nemůže nahradit posouzení určitého záměru v režimu podle zvláštních zákonů, a smyslem konání referenda proto nemůže být nahrazení činnosti jiných orgánů, nýbrž pouze zjištění politického názoru občanů.

Krajskému soudu nelze proto přisvědčit v závěru, že samotná existence závazného výsledku referenda je dostatečným podkladem pro změnu územního plánu tak, jak byla provedena, nehledě na to, že změna č. 2 zaměření referenda přesahuje. Závaznost výsledku místního referenda pro zastupitelstvo či jiné orgány obce znamená, že jeho výsledek musí zajistit či prosazovat způsobem souladným s právními předpisy.“

Rozsudek NSS čj. 2 As 212/2015 – 27 ze dne 12.01.2016

Z judikatury: iniciace procesu ÚP

„Pakliže je místní referendum pro obec a její orgány závazné, lze z toho dle mínění zdejšího soudu dovodit, že takové referendum, resp. jeho konkrétní výsledek, lze považovat za „závazný podnět“ buď k tomu, aby zastupitelstvo obce rozhodlo o iniciaci procesu změny územního plánu zprostředkovaně z vlastního podnětu, či jinak pojato na návrh občana obce, tedy jako na základě „závazného návrhu“ občanů obce vyjádřeného právě místním referendem (k tomu, že pro zodpovězení otázky, zda přistoupit ke změně územního plánu z vlastního podnětu, si obec může učinit představu prostřednictvím místního referenda, viz usnesení Krajského soudu v Praze čj. 50 A 20/2012-81).“

Podle usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 6. 2022, čj. 63 A 4/2022-65

Z judikatury: referendum nemůže zvrátit rozhodnutí o námitce (a dle NSTZ?)

„Podle § 52 odst. 2 stavebního zákona z roku 2006 mohou proti návrhu územního plánu podat námitky vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem řešení, oprávněný investor a zástupce veřejnosti. Z § 172 odst. 5 správního řádu z roku 2004 potom plyne, že „[o] námitkách rozhoduje správní orgán, který opatření obecné povahy vydává. [...] Rozhodnutí o námitkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění opatření obecné povahy.“ Zákon tedy pro rozhodnutí o námitkách vznesených proti návrhu územního plánu jasně stanoví přesný procesní postup (předpokládá zvláštní řízení), jímž je správní orgán vydávající opatření obecné povahy vázán (zastupitelstvo obce při vydávání územního plánu).

V posuzovaném případě o podaných námitkách proti návrhu územního plánu navíc rozhodlo zastupitelstvo obce svým usnesením již ze dne 6. 12. 2012 (byť odůvodnění tohoto rozhodnutí je až součástí odůvodnění samotného územního plánu), přičemž návrh na konání místního referenda byl podán až dne 11. 12. 2012. Za těchto okolností má soud za to, že v projednávané věci jsou naplněny předpoklady dané § 7 písm. e) zákona o místním referendu, podle něhož nelze místní referendum konat v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení. Ostatně i z textu samotného návrhu vyplývá, že stěžejním motivem podání návrhu na vyhlášení místního referenda v dané věci je nesouhlas navrhovatele se způsobem jednání zastupitelstva a rozhodnutí o podaných námitkách.“

Podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2013, čj. 50 A 1/2013-115

Kontakty

Mgr. Vendula Zahumenská, Ph. D.

Investor za humny – Zelený územní plán

zahumenska@investorzahumny.cz

Advokátní kancelář David Zahumenský, s.r.o.

david@davidzahumensky.cz

www.investorzahumny.cz

721 725 474

www.davidzahumensky.cz

608 719 535